

Vigred

ŽENSKI LIST
1939

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—. Za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravništvo Masarykova cesta 12, Vzajemna zavarovalnica. Telef. št. 4034. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah.

Za tiskarno odgovarja A. Trontelj C. M.

Sklep uredništva 10. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine lista, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede priloge na upravo. Naročila, reklamacije in naročnino sprejema uprava »Vigredi«. Uredništvo in uprava: Masarykova c. 12.

VSEBINA: Oznanjenje (Neubauer Franjo). — Mlada žena v novem domu (Cilka Vračkova). — Uspavanka (M. Damss - A. Galetova). — Dve kroni (M. Seemann - A. Lebar) — Naš otrok (F. Oppenberg - A. Galetova) — Povest od danes (A. Galetova) — Skozi to daljo (Marija Žnidaršič) — Naš dom — Ti si angel moj (Emanuel Kolman) — Srečanje (J. Borštinar) — Pomladna (I. Ogrin) — Železarstvo v Kropi (I. R.) — Mimogrede (Fr. Zagra) — Mamica, ali res! (Anka Salmič) — Izobraženo dekle (J. Gerely - R. Mastnak) — Deklica na tuje gre — Iz domačih krogov — V naših domovih.

VIGRED ima v zalogi in priporoča:

Mati vzgojiteljica . . . 16 din
Henoh Arden . . . . . 8 din
Materam . . . . . 3 din
Kuhaj varčno in dobro . . . 3 din
Praktični nasveti gospodinji 3 din
Predavanja social. tečaja 10 din

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

r. z. z n. z. Ljubljana, Miklošičeva c. 6 (v lastni palači)

obrestuje hranilne vloge najugodneje.

**Novo in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive,
obrestuje po 4%, proti odpovedi do 5%**

Vigred

LETO XVII.

LJUBLJANA, 1. MARCA

ŠTEV. 3.

Mir, mir, o Jezus!

(Zadnje besede sv. očeta Pija XI.)

OZNANJENJE

Pred Tabo je stal nadangel svetel,
zaklical je: »Zdrava, nikar se ne boj!
Ti Žena vseh žen si, Gospod je s Teboj!
V telesu Ti čistem otrok bo spočet,
ki z Bogom Očetom in Duhom je svet!«

Tedaj si sklonila ponižno glavo
in rekla: »Kar sklenil moj Bog je, naj bo!«
Radostna si k teti hitela v gore,
Tam himno zapelo je Tvoje srce:
»Velike mi storil stvari je Gospod,
da blaženo zval me vse zemlje bo rod!«

Cilka Vračkova:

Mlada žena v novem domu

(Konec.)

Ali je s tem morda rečeno, naj imamo žene otročjo pamet in otročje muhe? Nikakor ne! Imele pa naj bi nepokvarjeno otroško srce. V srcu je sreča doma! Kako že beremo v evangeliju? »Če ne boste kakor otroci, ne pojdete v nebeško kraljestvo.« Otrok je preprost, ne išče in ne misli hudega, bodimo take tudi me! Otrok gleda vse le s sončne strani, ne glejmo je me samo s senčne. Dober otrok ni zamerljiv, niti domišljav. Najbolj ljubimo na otroku njegovo nedolžno odkritosrčnost. Tudi ženo mora mož vedno bolj ljubiti in spoštovati, če spozna, da je pomirljivega značaja, skromna pri vsej svoji mirni odločnosti, da pa tudi ne taji, če morda kdaj kaj pogrēši. Čim obzirnejša boš ti do moža, tem obzirnejši bo on do tebe, če je količkaj značajan.

Tale nasvet, ki je v vsakem slučaju dober in zanesljiv, ne bi nikomur škodovalo zapomniti: »Sproti pozabi, kar je tebi neprijetno, nikoli pa ne pozabi, kar je tvojemu bližnjemu prijetno.« Morda je tebi neprijetno, če mož, ki ga ves dan ne vidiš, drži ves večer časopis pred obrazom. Molk je sicer zlato, toda v zakonu je to dostikrat grenko. Vendar ga pusti, naj v miru prebere, kar ga zanima. Saj ne bo morda dolgo, ko te bo prosil: »Ali greš z menoj malo na zrak?« Ne pomišljaj preveč, brž se lepo opravi in pojdi z njim, četudi se ti nič posebno ne ljubi. Morda je čakal prav na to uro, da se s teboj porazgovori. Nič slabšega pa ni, kot če se začneta mož in žena za vsako malenkost prepirati. Ako se možu zdi pod častjo, da bi tudi za las popustil, čeravno si mora priznati, da nima prav; če žena ne zna nič potrpeti in vsa razočarana meče možu najgrenkejše očitke v obraz. Za prepir je treba dveh, a ti nočeš biti druga. Pametnejši odneha, pravijo. Tudi o tem se vidva ne prepirajta, kdo bo imel prvo in kdo zadnjo besedo. Ženam priporoča apostol, naj bodo svojim možem pokorne. Možem pa

naroča: »Možje, ljubite svoje žene, kakor je Kristus Cerkev ljubil, ki jo je ljubil v resnici in ne radi svoje koristi, ampak le radi koristi svoje neveste.« Ali bo mar težko ženi, katere mož vestno izpolnjuje to naročilo, izpolnjevati ono prvo? Mislim, da ne! Gorje pa je biti podložna nespametniku in surovežu! Žena je celo dolžna, da ona prevzame vodstvo v družini, če mož tega ni vreden, niti zmožen. Mož je sicer glava družine, to se pravi, on je že po naravi ustvarjen bolj za dela, ki zahtevajo moči in uma, žena pa je družini srce in ima svojsko prvenstvo v delih, ki zahtevajo ljubezen, sočutje in rahločutnost.

Vidva živita v lepi harmoniji, saj vesta, če izpolnjujeta vsak svoje dolžnosti, da oba vladata v družini, on kot gospodar, ti kot gospodinja.

Bežno, skoro mimogrede smo danes nekoliko pogledale v srečen in miren dom, kjer zlasti mlada žena razume svoje poslanstvo v zakonu. Pozneje enkrat pa bomo obiskale nekaj takih družin, kjer ni soglasja, zato tudi ni veselja in sreče, ne miru, zato je tam temná in mrzlo, kakor v domu kamor nikdar ne posije sonce.

Martin Damss — Ana Galetova:

USPAVANKA

*Večer je prešel in noč je tu.
Spi, ljubljencek moj, brez strahu.
Jesen je, ki na vrata trka
in veter, ki hiti na tuje.
Ne boj se, mama te varuje.*

*Kar spi! Vsi bomo počakali,
da bosta očki zamižali
in moja pesem te ponese
v sen, ki kot bezég diši
sredi jeseni in sredi noči.*

*Joj, kako velik je čas in globok —
ti pa v njem gol in bos, moj otrok,
sladko poslušaj staro uspavanko,
ki ti jo poje utrujena mati,
da ji boš mogel v naročju zaspati.*

*Poje ti pesem življenja v kri,
življenja, ki tiho ti v srčku še spi,
poje o daljni bodočnosti tvoji,
poje o sreči in bolečini.
Vse je v pesmici materini.*

*Mama je tvoja zvezda srebrna,
ti pa si dražji od zlatega zrna,
ljubljenček moj — le zaspi.
Mama bo pela, k Bogu bo pela,
vse, dokler sveča ne bo dogorela.*

DVE KRONI

(Nadaljevanje.)

Mlademu kaplanu rdečica zalije lica. Že hoče s trdimi besedami odvrniti, pa mu stari župnik položi roko na laket:

»Le mirno, prijatelj, mirno! Saj je predlog kar pravilen. Toda ne deklico, ampak dečka, Petra, bi jaz vzel v župnišče«.

Par trenutkov je vse tiho; celo Kopač je pozabil, da bi gostom postregel. Vse se ozira v sivolasega župnika, ki pa sedi mirno, vase zamišljen. Pred njim stoji Peter in ga sliši kakor včeraj: »Stara mati bi bila dosegla to —« in potem sliši sebe: — bomo poskusili, če bo šlo.« In sedaj je pričel; že je fantu odprl vrata na pot v zaželjeno življenje.

Zdaj so se drugi zbudili iz svojega razmišljanja; zasmehljivi pogledi se obešajo na Čaksa, ki je tako slabo računal. Zdaj pa ima! Hotel je izzivati in je tudi izzval, a otroku v dobro.

Ker je fant preskrbljen, se hoče marsikomu razvezati jezik.

»Saj bi ga bil jaz tudi vzel«, je še rekel ta ali oni; toda župan je vprašal, ker je bilo tako govorjenje brezpredmetno:

»Ker je fant prišel v dobre roke, kdo pa bi vzel dekleta? Zdrava je in pridna, kakor si je le želeti.«

Zdrava! Ta misel se pojavi nekomu v glavi; zdrava in mlada in — lepa!

»Jaz jo vzamem.«

Vse glave so se obrnile proti vratom, odkoder je prišla ta ponudba. Kopač? Z začudenjem so ga vsi pogledali; kako se lahko kdo zmoti! O tem bi si nihče ne bil mislil, da zna biti tudi dober.

No, seveda, kar dobro bi se ji godilo pri Kopaču. Otrok je šele tri leta star, Marjanca deset, pa bi že zmogla tako delo. Bolje ji bo na vsak način, kakor pri skopem trgovcu. Pa še dobro delo bi bilo za obe strani.

Hrupno se odpro vrata.

»Marjanca ne bo prišla k nam!«

Kopačev Stane je enajstletni Kopačev pastorek.

»Kaj pa tebe to briga, prismoda!« ga nahruli Kopač in ga hoče poriniti nazaj v vežo. Pa ima prav zdaj svoj najbolj trmasti čas! Brani se na vso moč ter se prisloni k podbojem. Ne gre in ne gre in ostane! Marjanca ne sme v hišo!

»Fant ti bo pa čez glavo zrastel« se norčuje Ravnik in se gladi po mastnem podbradku! »jaz bi mu že pomagal!«

Ves rdeč v obraz dvigne Kopač obe pesti nad fantom in v slepem sovraštvu mu zagoré oči.

Stane se opogumi in prav ta trenutek stopi v stopinje odraslih, ki se groznje ne ustrašijo, ampak ob njej rastejo. Z odločno kretnjo glave vrže lase s čela, pogleda po zbranih prav tja do kota, kjer sede možakarji v dimu in z jasno besedo pove vsem na ves glas:

»Marjanca ne sme k nam — in jaz ne grem prej stran odtod, dokler mi tega ne obljubite in je ne spravite na varno!«

Po teh besedah razprostre roke in se s hrbtom nasloni na vrata. Nihče se ne posmeje, nihče ne izpregovori; Kopaču sta omahnili dvignjeni roki.

Fant pa stoji ob vratih, kakor da je na križ pribit.

Dobro čuti, kako mu pribija srce, a ne odide, dokler ne zve, kako in kaj je z Marjanco.

Kakor na križ pribit, si misli vnovič.

Mati Marija.

Kakor svetnik, si misli kaplan Trdina in se zagleda v izpremenjene Stanetove poteze.

Nihče ne ve, zakaj se trdovratno ustavlja očimovi želji, toda vsakemu pravi zdrav nagon, da ima fant prav.

»Pa pustite dekleta nam!«

Učitelj Korbar je bil, ki je to spregovoril.

»Saj res, saj res!« se slišijo pritrjevalni glasovi. Kje pa bi bila tudi boljše spravljenja!

Zopet so zažarele oči pogumnemu fantu, ki je s svojo navzočnostjo vsej seji odkazal drugo smer. Zdaj pa ni bojevitost, zdaj izraža srečo in zmagošlavie! Globoko se je oddahnil in povetil roke. Kakor steber je, ki podpira poslopje, ki se je hotelo zrušiti, ki pa se voljno da položiti zopet na tla, če ga več ne rabijo. Toda dobro ve, da so taki stebri-oporniki iz zdravega lesa

in da jih tesar vse bolj čisla, kakor pa izrezljane in izumetničene deske in deščice. Ve pa tudi, da se zruši vsaka hiša, če je ne veže tramovje zvestobe.

Tema je že nastala, ko so odhajali gostje iz gostilne. Ostala sta le Kopač in Čaks, ki sta izmed vseh nezadovoljna zaradi nenadnega preokreta; vsi drugi pa so zadovoljni z uspehom seje: Korbar in župnik, da imata otroka, drugi pa, da jim jih ni bilo treba vzeti, ker je to pač nehvaležen posel.

Oba užaljena možakarja sta ostala v pivski sobi.

Pavel Trdina ju je opazil, ko se je ta trenutek okrenil:

»Hinavca, farizeja«, se je utrgalo v njem. »Zdaj bosta nemoteno nadaljevala s svojim strupenim jezikom! Ne bosta!«

Že je zopet na pragu gostilne in v pivnici, še preden sta se ona dva dobro zavedela in hoče ju obsoditi vsaj z besedo:

»Imata še važne pomenke: Dobro, da vama je vsaj naknadno padlo kaj pametnega v glavo! Toda to vama rečem: Ne pozabita, da ni nič skritega, da bi ne bilo očito. Nekoč bomo vsi vaščani zvedeli, kaj nameravata. Prihranita si sramoto, da bi se morala kdaj skrivati pred nami in vsem svetom! Kakor tatova, ki so ju zasačili . . .«

»Oho«, se je vzravnal Kopač, zelen od jeze. »Kdo pa govori od kraje?«

»Kdor od drugih slabo govori, kdor druge nalaže in jih s svojim jezikom umaže, Kopač, ta je, ki krade! In tak je tisočkrat slabši, kakor hudodelec, če ukrade bližnjemu dobro ime! Kaj-ne, na to nista mislila in najbrž tudi ne vedela, ker mnogi tega ne vedo. Če bi bil jaz sodnik, bi vse te in take kaznoval kot največje hudodelce! In večni Sodnik, to mi lahko verujeta, ta ne bo prezrl nobenega, ki je taka propalica; Kopač in Čaks, mislita na to! In mislita tudi, da vaju je vendar škoda za kaj takega!«

Kakor dva paglavca ju je oštel! In že ga ni bilo več v pivnici. Tedaj se je Kopača polastila divja jeza: »Prekleti vohun! V svoji hiši lahko delam kar hočem! Hudodelec, hudodelec! Kdo je hudodelec?« — Ali že ni nekoč nekdo tega izrekel nad njim? Ha, seveda, prevzetna Rezička, sedanja Korbarica. Pa kaj ga to briga! Hudodelec ali karkoli, svoj lasten gospodar pa je le v svoji hiši. Ga bo že minilo, farja, za to bom že poskrbel, da ne zraste previsoko v naši vasi!« S satanskim smehom je zaklical te besede za odhajajočim kaplanom, potem pa se je obrnil zopet k Čaksu.

»Zdaj nama bo šele teknila kapljica!« Vzel je Čakov skoraj izpraznjen vrček in ostanek izlil po tleh. Ko je hotel iznova napolniti, je Čaks vstal: Zdaj pa nimam več časa, Kopač.

»Kar ostani, Čaks, to ne gre na tvoj račun!« —

Zdaj se mu ni nič več mudilo, ko sta sedela dolgo dolgo za zelenko žganja, ki jo je vzel Kopač iz temnega kota točilnice.

»Na zdravje prijatelj,« mu je napil Kopač.

»In na tvoje tudi, prijatelj,« se je odzval Čaks. Kmalu sta imela solzne oči, a ne od notranje ginjenosti, nego od alkohola, ki sta ga srkala kar na debelo iz zelenke. Kopač se je spomnil na slike, ki jih je prej skrtil pred duhovnikoma. Segel je na omaro, kamor ju je položil in jih razprostrl na mizo prav tam, kjer sta nedavno sedeli županova Lenica in Korbarica. Dva para

oči se je paslo na slikah, ki so bile take, da bi se papir razjokal, če bi se mogel . . .

Pod cvetočo češnjo v skritem kotičku vrta je slonel Kopačev Stane. Marica se je spenjala po njem, kakor da mu hoče splezati do naročja, naj jo vendar vzame in ne pozablja nanjo.

Zdaj se je umiril, kakor v sanjah stoji in podzavestno poboža dekletce — sestrico po črnih laseh — ki jih ima od očeta.

Toda njegove misli so sedaj pri Marjanci. Če bi bila pač huda, ko bi vedela, da se je postavil zanjo. Toda, saj bi sama morala zbežati, če bi prišla v njegov dom, ki tudi njemu že davno ni dom, odkar je mati umrla. Saj je le beznica, kjer se zbirajo najslabši ljudje in Marjanca naj bi poslušala kletev in kvantanje teh ljudi, katerim v vsem prednjači njegov oče. Ne in tisočkrat ne! Zato je danes storil to, česar ljudje niso razumeli.

Kakor mala svetnica stoji Marjanca že par let pred njegovo dušo. Takrat je hotel Matijcu zagnati kamen v hrbet, ko je pobegnil izpred njega, norčevaje se iz njegove govorice tuje vasi. Pa je stala Marjanca poleg njega in mu je zadržala roko: »Nikar, Stane! Če ga ne boš zadel, se ti bo posmehoval; če ga pa zadeneš, ga bo par ur bolelo, tebe pa mnogo dalje! Iz skrivališča napadati, Stane, ni težko, toda dober biti, to pač!«

Takratno osemletno dekletce je občudoval, da zna kaj takega povedati; na Poljanah takih deklet ni bilo. Pogledal ji je še v oči, ki so bile čiste in jasne, kakor voda gorskega potočka; roka mu je omahnila in izpustila kamen. In od tedaj je bil Marjanci vdan iz vse duše.

O, če bi vedela, kaj je danes prestal radi nje! Besnost očimovo, odurne Ravnikove besede in strah, če pa le vse skupaj ne bo imelo uspeha. Pa je le zaleglo — in Marjanci se ni treba bati več, kaj bo ž njo, ni ji pa tudi treba vedeti, kako težko mu je bilo zanjo!

Končno se spomni Marice v travi, ki je vsa razočarana gledala svojega velikega brata, ki se danes nikakor ni hotel meniti zanjo. Odlomil je cvetočo vejico, napravil venček iz nje in ga položil sestrici na glavo. Rožnato so se odražali snežnobeli cvetovi s črnih otrokovih las. Toda Stane je videl pred seboj drugo ovenčano glavo, Marjančino, in ko je pobožal svojo sestrico, se je zmotil: »Kako lepa si, Marjanca! Trnjev venec sem ti danes snel z glave, pa ti tega ne veš. Cvetlični venec bi ti rad položil na glavo, pa tudi tega ne veš in še dolgo ne smeš vedeti. In ko ti bom povedal, kaj boš rekla na to, Marjanca?«

* * *

Komaj teden dni je bilo od tega, kar so bili Delničarji na Sv. Gori, pa se je med tem časom toliko novega zgodilo!

Stara Barba je ležala na pokopališču, prav blizu velikega križa, ki razprostira svoje roke nad vsemi, ki na božji njivi v miru počivajo.

Marjanca je našla novi dom pri Korbarju, Peter pa pri dobrem župniku v župnišču.

Korbar je postal varuh Marjanci, župnik Dobrič pa Petru ni takoj prvi teden našel varuha, a je bil prepričan, da ne bo treba daleč iskati.

Vijolice na Barbinem grobu, ki sta jih nanj položila Peter in Marjanca, še niso oveneale, ko je občinski tajnik nabil na občinsko desko razglas, da bo mala bajtica stare Barbe prodana na dražbi. Vsa vas se je zbrala k temu važnemu delu, le kaplan Trdina ne. Odpeljal se je z obema sirotama v mesto, k župnikovemu svaku, kjer naj bi Peter stanoval prihodnje šolsko leto. Bilo pa je tudi najbolje tako, da otroka nista bila navzoča, ko so jima prodajali stari dom.

Več vaščanov se je zanimalo za kočico. Toda, ko je birič klical vsoto »k prvemu,« — »k drugemu« — »in k — — « se je vselej oglasil Kopač, ki je primaknil zdaj manjšo, zdaj večjo vsoto in se je morala dražba začeti iznova. Prignal je razpadajočo bajto v ceni do take višine, da se nobeden izmed vaščanov ni mogel več potezati zanjo, ker je bila že daleč precenjena.

»Kaj namerava z bajto?« so se povpraševali vaščani, ko je ob koncu dražbe položil na mizo vsoto, ki je presežala dvojno vrednost lesene hiše.

»Saj ima vendar svojo lepo zidano hišo!«

»In če bi bila bajta še poleg njegove hiše!«

»Najbrž že pripravlja za Staneta, ki mu ne bo hotel prepustiti gostilne, saj fant ni njegov!«

»Saj vendar ni neumen, da plačuje tako vsoto; nekaj mora že imeti v načrtu!«

Take in podobne opazke so letele na račun Kopača, a nihče ni vedel, kaj namerava. Nekateri so že blagrovali Petra in Marjanco, ki jima bo vendar hišica nekaj prinesla. Najbolj nemiren pa je bil zaradi Kopačevega početja trgovec Čaks, ki ga ni mogel razumeti, da v staro podrtijo vtika toliko denarja. Saj mu mala snažna in svetla izba ne bi mogla kdovekaj koristiti. Delavni človek se ne meni za rože na o'knih, za vrtiček ob hiši, ko mu je vsaka ped zemlje dragocena za koristno porabo. Seveda, Barba je imela čas za kaj takega in otroka sta imela veselje ob tem.

Posebno preudarnim tudi ograja okoli vrtička ni bila pogodu, saj je bila na več mestih podrta in kdor bi jo hotel popraviti, bi moral vsaj polovico podreti. In za vso to podrtijo toliko denarja! Tako so mislili večina vsi, tudi župan Klemen in kaplan Trdina. Ta dva pa sta takoj uvidela, da mora biti za tem početjem še kaj drugega, četudi nista vedela, kaj. Slutila pa sta, da je nekaj posebnega in da to posebno ne bo dobro in da kakor skrita nevarnost visi nad vasjo, tega sta si bila svesta.

Kopač pa je vedel, zakaj hoče imeti hišico zase! Prav zraven šole stoji poleg tiste hiše, kjer stanuje ponosna Korbarica. In prav razdrapano ograja mu je posebno dobrodošla; kajti stoji na njegovem in nihče ga ne more siliti, da bi jo popravil. Ne'koč je oje gnojnega voza napravilo odprtino v ograji, ki je ni nihče več popravil. Stara Barba je tam zasadila visoke maline, da se poškodba ni opazila. Toda vremenske neprilike in zlasti zimski mraz pa so vsako leto razdrobile večji kos obzidka, da je zdaj že odprtina tako velika, da bi se otrok lahko splazil skozi jo. Že Korbar je večkrat nameraval popraviti razpadajoči zid okoli vrta, a ni smel, ker ni bila ograja njegova last. Ko je nagovarjal Barbo, naj jo popravi, da ji bo on prispeval,

pa je odklonila, češ, sama ne morem poravnati stroškov za popravo, milodarov pa ne maram sprejemati; naj ji zato ne zameri. In pri tem je ostalo.

Zdaj pa je Kopač skrivoma še sam povečal odprtino v ograji; vsak večer, kadar je vedel, da Korbarja ni doma, je izruval kamen. Lučnja se je večala in kmalu je bila tako velika, da je celo sam lahko zlezel skozi njo v sosednji vrt. Satansko se je smejal, ko je prvič to poskusil. Potem pa je večer za večerom ležal na preži, skrit za malinami, kakor ropar, ki čaka na svojo žrtev.

Na oni strani je bil učiteljev vrt; lepa vrsta lepo negovanih gredic se je vrstila, deloma zelenjadnih, deloma cvetličnih, ob obzidku pa sadni prtilikavci. V kotu pa je stala skupina kostanjev, kakor teman gozd, ki je bil v mraku kar preveč teman in neprijeten. Pa kdo naj bi se bal na domačem vrtu?

Saj spomladi, ko so kostanji prižgali svoje bele sveče in jih dvignili nad obzidje, takrat so postajali otroci, odhajajoči iz šole ob ograji in občudovali lepa drevesa, ki jih vsa vas ni premogla.

Kadar je Korbarica, ki je prav zaradi lepe sence in tihote kaj rada posedala na klopí pod kostanji, zaslišala cepetanje otroških nog na cestni strani, je večkrat priklonila kostanjeve veje in vrgla čez ograjo belo ali rdečo cvetočo svečo, ki so se otroci na cesti prerekali zanjo in se zahvaljevali zanjo.

Ko so to leto kostanji zacveteli, je takoj prvi večer prišel Kopač na svoje novo posestvo in se je tiho vlegel pod maline, ki so rastle ob odprtini in je prisluškoval na ono stran. Korbarica je hodila po vrtu čisto sama, Rezika, ki ga je nekoč zavrnila, ko jo je zasnubil. Ali morda kaj čuti, da je maščevanje za to prav blizu?

Potem je prišel še Korbar na vrt, položil je roko svoji ženi preko ramen in v tihem pogovoru sta hodila po srednji stezici: od vrat pa prav do kostanjev in zopet nazaj, tja in sem, tja in sem.

»Obnašata se, kakor bi bila v cerkvi!« se je jezil Kopač dan za dnem, ko je hodil oprezovat in prisluškovat in čakati, kdaj pride vrsta nanj. Včasih sta tudi sedla na klop pod kostanji; takrat je razumel vsako besedo, ki sta jo izgovorila, nesluteča, da ju kdo posluša; ali pa sta tiho sedela, kakor da razmišljata kaj posebnega. Nekega večera je slišal: »Ali veš, Rezika, kaj je jutri?«

»O, pa kako dobro! Šimen, šest let je, kar nosim na prstu poročni prstan.«

»Pa ti ni žal?«

»Kako naj mi bo žal, ko vendar veš, da bi z nikomur na svetu ne bila tako srečna, kakor sem ob tebi, Šimen!«

»Včasih mislim, kako mlada in lepa si bila, kakor da si določena za kam drugam, v boljše razmere, jaz pa sem te pripeljal v to tiho in samotno vas, kjer tvoja mladost in tvoja lepota prav nič ne pomeni. Ničesar ti ne morem nuditi, edino ta vrtiček imaš —«

»In tebe! in nobenega drugega imena ne bi hotela nositi, kakor tvoje in nikjer bi ne bila tako srečna, kakor sem pri tebi.«

»Moje ime, Rezi, je tako preprosto in prav nič ne pomeni.«

»Vendar je čisto in brez vsakega madeža, kakor sveži sneg in tako čisto naj tudi ostane za vedno; tudi jaz ga hočem čuvati vsake krivde, Šimen.«

Za grmovjem so se zaiskrile oči podlega prisluškovalca. Kako gori nevoščljivost v teh očeh in pa srd, da ima za onega tam vse, zanj pa ničesar. Toda le čakaj, tisto čisto ime ti bom že umazal, le zanesi se, to Kopač dobro razume! Zaškripali so zobje v besni jezi.

Radovedne sosede je Kopač na njihova vprašanja, kaj namerava z bajto, odpravil z nedolžnim zatrdilom, da že v naprej skrbi za Marico, ki bo itak hitro odrasla, saj leta tako hitro teko! Prihodnja leta bo pač imel še dovolj časa, da hišico popravi. — Pa so mu verjeli.

Hišne oprave niso prodali na dražbi. Peter in Marjanca naj imata za spomin vsaj nekaj, je menil župan Klemen. Pa so spravili staro Barbino opravo na županovo podstrešje.

Marjanco so v šoli sprejeli, kakor lastno hčer. »Saj si kar naša, Marjanca! Nam boš nadomeščala naše otroke, ki nam jih Bog ni dal,« je rekla Korbarica, ko je prišla k njim in jo je prekrižala z blagoslovljeno vodo.

Pa je začela kot res prava hčerka pomagati novi materi v kuhinji in na vrtu. Korbarica je skrbela, da je imela Marjanca vedno kako lahko delo, da je lažje pozabila na izgubo stare matere in da ji ni bilo dolgčas. To pa je tudi vedela, da je brezdelje in lenoba začetek vsakršnih nepotrebnih muh posebno pri dekletih.

Večkrat je prišel k učiteljevim tudi Anžek, dvanajstletni vaški sirotek brez staršev, ki je bil oddan h Kovaču za svojega. Kadar mu je bilo v gospodarjevi hiši presamotno, ko ga ni nihče vpošteval, nihče mu privoščil prijazne besede, pač pa so mu nalagali težka dela, večkrat čez njegove moči, takrat se je potihoma ukradel z doma in se je oglasil v šoli. Učitelj in njegova žena sta še izza šolskih let imela dečka prav rada, zlasti se jima je pa zasmilil pozneje, ko je ostal sam na svetu. Rada mu je Korbarica dovolila, da je tudi pomagal pri vrtnih delih, za kar je imel posebno priročnost. Tako je tudi poslej, ko je bila Marjanca v šoli, večkrat prišel, da si je potolažil svojo samoto; pogosto pa se je pridružil tudi Marjanci, ki je delala to ali ono na vrtu: zdaj je bilo v pozni pomladi dovolj dela s pletvijo, kmalu v poletju z obiranjem češenj in ribizla; pozneje je bilo tu pa tam treba podpreti mlado drevesce, da se mu niso polomile veje pod težkimi sadovi. Tako je tudi Marjanca vedno manj jokala in se vedno bolj življala v delo in nekako pozabila na svojo osamljenost. Bil pa je tudi sicer Anžek prav prijazen fant; ni imel navade mnogo govoriti, ampak je raje molčal in poslušal, zlasti tedaj, kadar so govorili odrasli in je tudi s tem mnogo pridobil. Saj vemo, da ljudje, ki so mnogo trpeli, raje molče. Če je pa življenje že otroka naučilo molčati, tedaj vemo, da se mu je hudo godilo že v najnežnejši mladosti; saj je kakor mlado drevo, ki mu je slana cvetje pomorila, dočim še druga drevesca stoje v vsej svoji pomladni krasoti.

In Anžek se je naučil molčati, od onega velikega požara, pri katerem se je mati ponesrečila in je moral sam h Kovaču. Toda, če z Marjanco dela na učiteljevem vrtu, ali če gospod učitelj pripovedujejo kakšno lepo povest iz daljnih krajev, potem se mu zasvetijo oči in te dovolj zgovorno pripovedujejo, kar ustne zamolče. Takrat misli na to, kako rad bi iz teh lepih krajev prinesel najlepših stvari, da bi jih mogel podariti Marjanci. In to so najlepše ure njegove trpke mladosti. Kadar pa Marjanco prevzame domotožje in hrepenenje po Petru, ki je daleč v mestu, tedaj se tiho nasloni na Anžeka, češ, zdaj je pač ta moj brat Peter.

In zapuščeni fant je tega vesel; dasi nima cele obleke, niti celih čevljev, bi ne hotel menjati z najbogatejšim sinom vaškega veljaka. Po takih dneh Kovač več ne pozna Anžeka in se čudi, kaj je z njim.

* * *

Poleg šole stoji cerkev, zraven pa župnišče. Po živahnem razgovoru pri Kopaču gre Peter prvič z župnikom v novi dom. Počasi hodita: fant je ves zamišljen, stari župnik pa že davno ne more več hitro hoditi.

Med potjo ju je dohitel kaplan Trdina; globoka guba mu stoji na čelu, ker se še ni odtrgal od resnega razgovora s Kopačem in Čaksom. Tudi še sedaj, ko mirno hodi ob svojem župniku, je še ves nemiren. Njegov stari župnik bo vzel Petra k sebi; toda kaplan ve, da tega brez škofovega dovoljenja ne sme. Ali je to pozabil? Zdaj bo v župnišču vse porazgovoril s svojo sestro Meto, vse bosta uredila in potem — če bi pa škof ne dovolil? Ali naj ga opozori na to? Toda, saj je njegov predstojnik!

Stari župnik je takoj opazil, da bi kaplan nekaj rad pripomnil.

»Ne vem, prijatelj, pa meni se zdi, kakor da hočete nekaj od mene?«

»Da, gospod župnik, ne da mi miru. Petra ste sprejeli, saj sem tega vesel, toda —«

»Ali je morda paragraf, ki vas muči?«

S tihim nasmehom je župnik pogledal kaplana s tako mirnostjo, kakor bi bila pravkar božja roka pogladila njegovo razorano čelo.

»Da, gospod župnik, to je. Pa sem mislil, da ste na to pozabili. Oprostite pa sem mislil, ko ste brezpogojno fanta vzeli —«

»Ali mislite, da bi ljudje cerkveni zakonik razumeli tako, kakor je. Le malokdo in s temi se da pozneje porazgovoriti; drugi pa bi bili to razumeli tako, da odklanjam in se hočem poslužiti le izgovora. Na prevzvišenega pa se bom obrnil takoj jutri in niti malo ne mislim, da bi mi ne dovolil skrbeti za Petra. Če bi mi pa varušтво odsvetoval, bom pač prosil svaka v mestu, ki bo že posodil svoje ime, če bom za vse drugo sam skrbel. Tako vidite, gospod Pavel, je že takorekoč vse urejeno —«

Kar hitro je izginila zaskrbljena guba s kaplanovega čela. Kakor visoka jelka hoče biti, raven in močan, mnogim v vzgled. Toda starček poleg njega ne misli na višino, ampak pomaga koreninam do razvoja. Tiho je sklonil glavo pred previdno preudarjenostjo starega župnika. Zdaj ga nič več ne skrbi Petrova bodočnost.

Peter hodi par korakov pred njima in tiho razmišlja in že zaobrne v Cerkveno ulico in čez most, pa je pred župniščem.

Župnik dobro ve, da ga čaka še hud boj, namreč s sestro Meto. Sestra njegova je deset let mlajša; že štirideset let vodi gospodinjstvo. Kakor župnik, je že davno osivela in prav tako ima tudi ona zlato srce. To zlato srce pa je zavarovano in ga zlasti varuje pravo žensko orožje — jezik.

»Vzemite Petra s seboj v vašo sobo, prijatelj, da pripravim in spreobrnem Meto! Prosim!«

»Rad, gospod župnik« se posmeje kaplan. »Kar z mano pojdi, Peter!« In že sta zginila po krajši poti, ki ne vodi mimo kuhinjskih oken, v prvo nadstropje, da bi Peter ne slišal »spreobračanja« župnikove sestre.

»Bo že, bo, a morebiti ne tako lahko. Saj je pri vsaki dobri stvari tako, da ima sovražnike in ovire, le pogum, Martin!« si je prigovarjal stari župnik, ko je korakal preko dvorišča.

Dve stari lipi stojita tu že dolga desetletja. O eni govore celo, da je nad sto let stara, da je nekoč gospodaril v njenem košatem vrhu zmaj. In morebiti je tudi to vzrok, da je neki hudomušnež nekoč nazval župnikovo sestro Meto »farovski lintvern«?

Toda tako je vedno z dobrim in usmiljenim srcem, ki se mora večkrat, kakor kostanj zaviti v bodičasto lupino; toda, ko se lupina odstrani, pa se pokaže lep in dober sad. In marsikdo, ki v tako skrito srce najde prava vratica, je za temi vrati za vse življenje dobro zavarovan.

Župnik ne najde Mete v sobi; bo torej v kuhinji.

»Dober dan, Metka!«

»Bog ga daj, Martin!« Že ga gleda s takim pogledom, ki pravi, da dobro ve, da ji nekaj prikriva. In Metka ji pravi, kakor pred petdesetimi leti — zdaj že ve, da se nekaj pripravlja.

»No, Martin, kaj pa imaš na srcu?«

Hm, kako hitro ga je razumela!

»Kaj bi rad? Vidiš, Meta, zopet eno kamrico tvojega zlatega srca.«

»Neumnost taka, o zlatem srcu; prav lepo bi pri nas izgledalo, če bi ne bilo iz kože in mesa, kakor pri drugih. No, torej, koga pa bi rad spravil v mojo srčno kamrico?«

»Barbinega Petra. Marjanco je vzel učitelj, Korbar, fanta pa jaz.«

»Z mojo srčno kamrico mu bo malo pomaganega; najbrž bo prišel tudi v hišo?«

»O, seveda, Metka.«

»No, že spet nekaj novega, da iz skrbi in dela sploh ne pridemo. In to še, ko bo trajalo leta in leta. Za sveto voljo božjo, zakaj si ga moral pa prav ti vzeti, Martin? Ali ga nisi mogel komu drugemu pustiti?«

Zdaj so jo njegove oči čisto resno pogledale, kakor včasih v cerkvi, če je pri pridigi razlagal kakšno temeljno resnico. »In ti me še vprašaš? Mene, duhovnika? Kar postavi se pred od bede umirajočega s hlebom kruha v roki, pa ga vprašaj: Hej, zakaj ti pa nihče drugi ni pomagal?« —

»Saj veš, Martin, da nisem skopa; toda otroka vzeti za svojega, je pa čisto kaj drugega —«

»Imaš prav, nekaj tisočkrat svetejšega in važnejšega.«

»Saj moški ne veste, kaj je vse s tem v zvezi!«

»Mi, moški?« in njegove oči se že smehljajo. »Ti pa, krepostna ženska, pa to že veš?«

»Pojdi, no, na stara leta naj se ukvarjam z otroki!« Pa se že tudi ona smehlja, župnik pa ve, da se je srčna kamrica že odprla.

»No, tak otrok pa Peter tudi ni, saj je že enajst let star!«

»Kaj misliš, da je zato že vse opravljeno? To ti rečem, sitnosti bo dovolj s fantom. Kako pa si predstavljaš vso stvar?«

Martin, Martin, zdaj pa pride drugi del!

»Tako-le mislim: par tednov ali tudi mesecev ostane pri nas, dokler ga ne spravim v mesto k našemu svaku; Peter hoče namreč študirati.«

»Tako, in kdo naj to plača, Martin?« Zdaj pa je res vsa iz sebe, ker ve, kako tesno shajata z dohodka in ko se spominja, koliko je Martin potreboval za svoj študij. In na stežaj odprta srčna kamrica se skoro zapira.

»Kdo? Varuh.«

»No, potem, če že drugače biti ne more.« In kar oddahnila si je.

»Kdo pa je varuh? Gotovo Klemen?«

»Ne, Meta, ne — ampak Martin Dobrič.«

Kar sesedla se je na kuhinjsko klop: »Kje pa misliš dobiti denar, Martin?«

»Bom pa zopet vsak dan za dve tri ure sedel k pisalni mizi, kakor sem že, kadar je bila velika sila. Časopisi so včasih radi sprejemali moje članke. Gledal bom pa tudi, da poizvem za Petra za kako dijaško ustanovo. Upajmo, da bo šlo.«

»Kaj pa, ali nič ne pomisliš na oči, ki ti že dolgo pešajo. Ali res še ne bo konca tej pisariji? Najbrž ne. Saj gre kar naprej: najprej zvonovi, potem bandera in zdaj še ta tuji fant!« Vsa se je razvnela v svojem odporu.

»Nikar ne reci: tuj; ali mar nismo vsi otroci enega očeta? Ali ti je morda žal zaradi zvonov in da imajo Delničarji svojega sv. Florijana?«

»Zaradi zvonov in bandera ne, saj na vse to sem vsako nedeljo vnovič ponosna, posebno pa takrat, ko gre procesija na Sv. Goro. Toda, kdo ve, kaj bo iz Petra? Ko bo dokončal svoj študij, boš ti od vednega pisanja že slep; potem bo postal prevzet, pripeljal si bo nevesto iz mesta in takrat starega župnika in nadložne Mete niti pogledal ne bo več.«

»Meta, Meta, saj jezika še ujela ne boš, ker ti je že ušel! Saj me nisi pustila izgovoriti in najvažnejše šele pride. Veš, kaj je fant rekel? »Doktor, zdravnik hočem postati, za najbolj revne bolnike; Materi božji na Sv. Gori sem obljubil, da nočem postati bogat nikoli.«

Zdaj je pa že Meti solza zaiskrila v očesu. Hitro se je obrnila k štedilniku in si je potegnila z roko preko oči.

»Pa naj pride, Martin!« Srce je odprto, Peter lahko pride.

»Je že tu, Metka!« vzklikne župnik veselo. »Pri gospodu kaplanu čaka, kaj boš ti rekla.«

»Oj ti Martine ti, Martinasti, kaj si vedel, da me boš kar okoli prsta ovil?«

»Vedel, vedel, še bolj točno, kakor, da bo tudi prevzvišeni gospod škof pritrdil.«

»Čemu pa še prevzvišeni?«

»So taka pravila, Metka; kar nič ne pomaga,« ji razlaga župnik. »O, Metka, pa tebi najprej stokrat Bog povrni!«

In že je odhitel skozi vežo v kaplanovo sobo, da predstavi fanta takoj svoji sestri. Ni ji bil nevšečen; kar lepo ji je gledal v obraz, ko je govorila z njim; ni govoril preveč, ne premalo, čisto tako, kakor je prav. Tudi sedel je mirno, ni bingljajal z nogami, česar Meta ne prenese. Koliko drži na red in snago, se bo pa tudi prav kmalu lahko prepričala.

Pri večerji mu je že odmerila največji kos, župniku šele za njim in potem kaplanu, nazadnje pa sebi. Saj ve, kako je treba!

Ko je kaplan Trdina videl, da je Peter danes prvi, se je natihem posmejal, takoj je razumel, kako stvar stoji. Kar občudoval je župnika, ki je znal Meto tako hitro spreobrniti.

V mali sobici, ki so jo porabljali za shrambo starih cerkvenih stvari, je Meta pripravila Petru posteljo za silo. Prav kmalu so ga poslali k počitku, saj je imel že kar težke oči. Strah in up, ki je vse te dni gospodaril v njem, ga je neizrečeno utrudil. Kako pa je tudi vesel, da gre lahko k počitku in da je sam! Niti veseliti se ne more, kako bi še govoril; samo tih smehlaj mu je šinil preko obraza, ko je napravil križ in že je zasnul.

Stari župnik pa ni šel še k počitku. Dolgo je še odpiral in zapiral predala, posegel po to in ono knjigo, ki jih že dolgo ni več odprl. Toda zdaj se prične v župnišču novo življenje, ker je fant pri hiši. Oskrbel mu bo vse, da bo imel lažje življenje v času studija, kakor on sam nekdej!

Končno je vendar našel, kar je iskal: staro latinsko vadnico. Tako jutri bo pričel za poskušnjo; seveda bo šlo od začetka le počasi. Toda prehod iz vaške šole v mestno mu mora oskrbeti. Fant je tudi že eno leto prestar; niti Barbá niti fant mu nista nikoli omenila svojih načrtov. Toda zdaj velja gledati naprej, ne pa nazaj!

Ko je vse to uredil in razmislil, se je tudi sam podal k počitku. Truden je, zares truden! Sedemdeset let je že precejšnja življenska pot in najbrž dalje ne vodi več mnogo. »Ljubi Bog, še toliko naj zdrže moči, da fanta spravim na redno pot, potem pa mi lahko odpreš vrata v večnost!« To je bil konec župnikove večerne molitve na ta dan. (Dalje prih.)

Poravnajte naročnino!

NAS OTROK

*V mojem naročju si ležal, otrok,
smejale so se ti oči.
Še čutim, kako smo v teh očeh
tesno ujeti bili.*

*Še vidim dvoje drobnih ročic,
še vidim sladko zibel.
Utihnem kot nekdanj in se bojim,
da kdo bi ti spanca ne vzel.*

*In spet in spet se zastrmim
v tvoj radostni obraz.
Povej, ima na zemlji še kdo
toliko sreče kot jaz?*

*V mojem naročju si ležal, otrok,
smejale so se ti oči.
Še čutim, kako smo v teh očeh
vsi trije eno bili.*

Ana Galetova:

Povest od danes

To je povest, ki se je zgodila v času, ko ga še ni bilo človeka, ki bi ne bil organiziran v kateremkoli društvu zapisane ljubezni, usmiljenja in dobrote.

To je povest od danes.

Kdor nima matere, si želi od vsakega človeka, ki ga sreča, dobrote. Želi si jo in jo pričakuje, četudi pravi, da je ne.

Želela si jo je tudi uradnica Anča. Sama je bila dober človek, pa je niso mogle vsakdanje izkušnje prepričati, da vsi niso taki. Ko pa ji je to dokazal še fant, ki jo je kar na lepem zapustil v vsej njeni dobroti, je omahnila. Glejte, takrat ni, ko ji je umrla mati. Ko pa se je obrnil od nje človek, kakršnih je danes ves svet poln, ni mogla več. Skozi vse noči je široko gledala v temo. Ni bilo solze. Le nepopisna bolečina je butala od senc do srca in spet nazaj. Nekega jutra ji je ohromelo levo oko.

Šla je v službo. Ni mogla delati. Pa je le delala. Čudno so jo gledali drugi. Rekel ni nihče ničesar. Delo je pa postajalo le pretežko. Zeleni in rdeči kolobarji so se delali na belem papirju. Oko se ni zaprlo ne podnevi, ne ponoči. Odprto je strmelo, da ga je bilo groza pogledati. Začelo se je vnemati.

Uradni zdravnik!

Šla je Anča k njemu.

»Vi,« je rekel od pisalnika kar čez rame, ne da bi dekleta pogledal:

»Vi, pred tednom si je vaša koleginja zaželela iti na bolezenski dopust. Se pri vas kar dogovorite?«

»Prosim,« je rekla užaljeno. »Poglejte moje oko.«

»Gospodična, nič ne bom danes pogledal. Vložite prošnjo za uradno zdravniško komisijo. Kadar bom v to komisijo pozvan, vas preiščem. Navsvidenje!«

In je šla. Na stopnjišču je preštela, koliko denarja ima v torbici in se je napotila k specialistu.

»Kaj pa toliko časa čakate! Tu imate list za bolnico. Da se vam oko popravi, ne obljubim.«

Nazaj v urad.

»Gospod šef, imam list za bolnico. Napišem še prošnjo za dopust in prošnjo za uradni komisijski pregled. Jutri grem.«

»Neusmiljeni ste, gospodična. Sredi dela! Koga naj dobim? Potrpite do konca meseca, da zaključite.«

»Ne morem.«

»Sploh pa, dokler ne dobim pravega zdravniškega spričevala, vas ne pustim.«

Anča je ostala. Vsak dan je povpraševala, če jo že kličejo na pregled. Prošnja je obležala v šefovem predalu. Anča je delala kot v omotici. Bolečina ji je butala od senc do srca in spet nazaj. Oko je strmelo kot mrtvo.

Zadosti je bilo.

Vstala je in šla k ravnateljstvu.

Gospodje ravnatelji pa ne sprejmo kadarkoli. Oglasiti se morate preje pri tajniku.

Torej k tajniku.

Potrka, vstopi in obnemi. Izza mize se dvigne ogromen mož. Sive dolge obrvi grozé kot huda ura.

»Želite?«

»Gospod, povejte mi, kako naj. Ne znam in ne vem se obrniti.«

Tedaj se je zgodilo tisto čudo: Veliki gospod je spregovoril mehko in dobrotno:

»Sedite in povejte, kaj vam je.«

»Revica!«

»Čakajte!«

Odšel je in se spet vrnil.

»Sem vas javil ravnatelju. Vstopite in mu vse povejte.«

V usnjatem stolu je sedel lep človek. Poslušal je kot spovednik. Obraz pa mu je ostal brezizrazen.

»Ja,« je dahnil in potem pustil Ančo dolgo čakati.

»Ja, če bi imeli ljudi za nadomeščanje! Pojdite nazaj v službo in počakajte, da pride od zdravnika poziv. Če ne morete delati, pa samo sedite. Na mestu morate ostati! Klanjam se!«

»Kaj je,« je vprašal dobri tajnik, ki je na hodniku čakal.

»Nič. Čakati moram.«

»Ne!« je zavpil velikan. »Počakajte me!«

Odprl je vrata k ravnatelju. Prišel je ven. Nič ni rekel. Šel je po hodniku na drugi konec. Tam je spet izginil v neko sobo. Vrnil se je. Tekel je po stopnicah. Anča je čakala. Prišel je nazaj. V roki je držal tisto zadnjo prošnjo. Oblekel je suknjo.

»Zdaj pa pojdiva, gospodična!«

»Kam?«

»V bolnico. Iz ljudi, ki trpe, se nihče ne bo norčeval. Pojdite!«

Šla je.

Zdravnikom je rekel: »Tu ste vi, tu je prošnja, tu je ona. Poglejte jo. Napišite spričevalo in jo sprejmite.«

Bilo je, kot je rekel.

Potem sta stala ob vratih — ona majhna, drobna, bedna, on pa velik in spet velik.

»Vaša dolžnica sem, gospod. Kako naj dobroto povrnem?«

Stisnil ji je roko:

»Nič, mala, samo v dobrem spominu me ohranite.« In je šel.

Odkar je Anča izgubila mater, dotlej še ni čutila dobrote sveta. Kako naj pozabi!

To je povest od danes. Sliši se kakor pravljica. Pa ni. Je resnična. Če hočete, vam velikega gospoda pokažem. Kot huda ura mu srše obrvi, pod njimi pa dobrotno sijajo oči — prav take, kot jih je imela moja mama.

Marija Žnidaršič:

SKOZI TO DALJO ...

*Mati, skozi to neizmerno daljo
ti hočem nekaj povedati,
v vlažno oko ti hočem pogledati,
in tvojo črno nadeti si haljo.*

*Čemu bi nosila belo tkanino,
a duša pod njo rdi, kot škrlat,
saj nisem več taka kakor enkrat,
in vse okrog mene je odeto v črnino.*

*Nocoj gre moja duša k tebi vasovat,
od teže prevar sključena,
in do smrti izmučena
gre k tebi utehe iskat.*

*Ali veš kako je žarelo nebo
takrat, ko od tebe sem šla?
Danes, glej, je krog mene tema,
le kje je zdaj tisto zlato?*

*Mati, veš, srce mi zagrinja obup,
a duša je polna kesanja,
le tvojega čala odpuščanja.
O, dahni nocoj mi na čelo pošestji poljub!*

Naš dom...

Katera izmed nas ne zasanja ob besedah: naš dom, v prečudne sanje o lepo urejenem stanovanju, ki bi bil naša last, moja last. Sebi bi seveda izbrala najlepšo sobico: okna naj bi bila obrnjena tako, da bi jutranje in večerno sonce posijalo vánjo, da bi skozi ta čudovita okna videla čim dlje in čim lepšo, ubranejšo pokrajino za njimi... Vse v tej sobici bi uredila tako, da bi tisti, ki ga ljubim, če bi kedaj pogledal skozi okno vánjo, imel občutek, da je pogledal v svetišče... In bi me vzljubil še bolj: ubranost v meni bi odsevala v moji kamrici, in ta ubranost bi ga dvignila k meni še tesneje, tako kakor dvigne čudovita pesem človeka k Bogu...

Zakaj Vam pišem o tem, deklice moje? Zato, ker bomo zidali dom, ki bo last naše družine. Velika družina smo in rodni krov moramo imeti. Kje ste videle ptico brez gnezda?... Pod domačim krovom bomo, hčere, našle svoj del. In kaj je naša dolžnost? Da pomagamo zidati! To je naša sveta dolžnost, velika in nepreklicna. Me moramo ineti svoj prostor v domačem domu! Kam naj sicer hodimo na duhovne vaje, na razne tečaje in na vse tisto, kar je z našim dekliškim življenjem nujno v zvezi! Ali naj hodimo od praga do praga kot desetnice, nikdar umirjene in brez pokoja?! Dekleta, zbirajmo denar, dinar za dinarjem, ob vsaki ugodni priliki, kjerkoli! Izročajte ga eni izmed sester v krožku, ki naj ga lepo hrani do nadaljnega. Če se bo katera kaj pametnega spomnila glede načina pobiranja, naj sporoči Mariji na uredništvo Vigredi.

Emanuel Kolman:

TI SI ANGEL MOJ...

*Ti si angel moj, si tiha, zlata,
z zvezdami in rožami v očeh,
sreče si in milosti bogata,
spremljaš zvesto me na vseh poteh.*

*V žaru sije skozi sinja vrata
zarja, sestra tvoja, v jutrih teh,
mene vabi polje, gaj in trata
k rožam sanjati o davnih dneh.*

*Ni te več. A v vsakem rosnem cvetu
nate še dehteč spomin živi,
v vsakem dihu jutra in šepetu*

*vetra tvoj glas blago poje mi
le o sreči, ki je ni na svetu
in z njim sen rosi mi na oči.*

Pridobivajte novih naročnic!

SREČANJE

(Nadaljevanje.)

Kot na ukaz se dvigne gozd pesti in njih sivina strahotno zasije v rdeči luči. Vsa klet je kot ena sama pest.

Pesti se poležejo. Maksov obraz se zjasni, ustnice se mu razklenejo v smehljaj. Vse oči so uprte vanj. Grobna tišina.

Maks spregovori. Njegov glas zadoni po kleti kot grom pod Sinajsko goro, ko je Bog izročal Mozesu deset zapovedi.

»Bratje in sestre! Tovariši in tovarišice! Pozdravljeni! Tisti, ki ste prvič tu, pozdravljeni dvakrat!

Ne vem, kaj naj vam še povem, kajti vaše pesti so povedale vse. Odveč so moje besede. Vem, da nima pomena, navduševati vas, ker so vaše pesti pokazale navdušenje, ki se z besedo izraziti ne da. Vaše pesti so dokazale, da ste siti hlapčevanja in needinosti, da hočete za vsako ceno doseči svobodo, pravico, kruh.

Zato se to uro veselim z vami in z vami upravičeno verjamem v vstajenje delavstva, v oni veliki dan, ko bo zasijala svoboda tudi ubogim proletarcem. Vendar mi to veselje greni trpkaja bojazen, da mi ne bomo dočakali tega dne. Kako, da ne? Ali nismo vsi enih misli? Mar nismo pripravljeni za boj? Ali je naše navdušenje le kup gorečega papirja?

Tovariši! Edini smo, navdušeni tudi, toda je nekdo, ki more to navdušenje pogasiti in naše vrste razkleniti. Ta strašni nekdo je nesloga, ki more vdreti v naše vrste, ako nismo dobro poučeni o hudiču, ki na skrivaj hodi okoli in seje vsepovsod to satansko seme.

Kdo je ta hudič, kako mu je ime?

Tovariši! Razdor sejejo med nas vsi kapitalisti brez izjeme. Zakaj, mislite, ustanovljajo med delavci razne organizacije na političnih in verskih temeljih? Zato, da se delavci razcepijo na več organizacij, ki se med seboj prepirajo, grizejo, koljejo in same sebe gonobe. Kapitalisti medtem lahko brez skrbi utrgujejo plače in kršijo pogodbe.

Razdor sejejo med nas duhovniki, ki so posebna vrsta kapitalistov, in sicer najbolj nevarnih. Ti so zanesli v delavsko vprašanje vero, zaradi katere je med delavstvom največ razdvojenosti. Pravijo, da moramo samo nje poslušati glede verskih stvari. Ni res! Boga moramo poslušati, ne pa ljudi! Kako lepo nas učijo, kdaj se borimo za kruh katoliško in kdaj ne! Mi pa vemo, da kruh ni katoliški ne komunističen. Kruh je kruh! Če hočeš živeti, bori se zanj, kakor veš in znaš!

Vi, ki ste danes prvič tu, poslušajte! Mislim, da ste vsi verni in vam je vera velika dragocenost ter ponos; zato vas vprašam, ali ni to žaljenje vaše časti in vašega prepričanja, da pustite vero trgati iz zasebnega življenja in jo vsiljevati v javno življenje? To je sramota! To je žalostno! Najbolj žalostno pa je to, da prav vero mnogi vlačijo v delavsko vprašanje, da zaradi nje nastajajo prepiri. Ali razumete, kaj je to? Iz vere so napravili kamen spotike.

Zato vi, ki vero cenite, ne smete tega mirno gledati. Trudite se, spraviti vero iz delavskega vprašanja nazaj v zasebno življenje, v srca!

Tovariši! Čujte in bodite pripravljeni! Tudi vas se bodo lotili in vas hoteli iztrgati iz naše organizacije. Ne bojte se! Ne dajte se preslepiti in ne verjemite lepim besedam! Složno stopite z nami v boj proti pošasti, ki nam hoče živim izpiti kri!«

Tedaj mu je vsa klet kakor za odgovor planila v besedo in zatulila:

»Dol s kapitalisti! Dol s farji!«

Le nekdo je molčal. Marta. V njej se je godilo nekaj velikega: v njej se je rušila vera v Maksa, v njej se je podiral Maksov kip . . .

Maks je nadaljeval:

»Tovariši! Danes je naš župnik s prižnice blatil delavce in grdil našo organizacijo. Rekel je, da ne poznamo ljubezni do bližnjega, ljubezni, brez katere ne bomo mogli nikdar rešiti družbenega vprašanja. Tega ne bomo trpeli več! Tovariši, ali ste delavci ali psi? Ako ste delavci, storite, kar ste storiti dolžni!«

Vsa klet je zatulila.

Maks je nadaljeval:

»Danes so vrgli iz tovarne našega soborca, brata in tovariša, ker se je neprestano trudil zate in zame, za nas vse. Nam vsem je skušal preskrbeti bolj belega kruha, zato je danes sam brez njega. Zahtevamo, da ga sprejmejo takoj nazaj! Ako ne, bomo uničili in zdrobili vse!«

Klet je zatulila, da so se stresle stene. Marta je zajokala na glas.

Maks je šel z očmi po kleti, da bi videl, kje je Marta, ki si je prav tisti trenutek obrisala oči, pogledala na oder, ker ni mogla verjeti svojim ušesom, da bi njen Maks, njen zlati fant, tako govoril. Vsa se je stresla. Tako gnusnega obraza, kot je bil sedaj Marksov, še ni videla. Oči so se mu zgubile za zgubanimi vekami, lase je imel razmršene, mokre od znoja, obraz masten, zaripel. Žile na rokah so mu vidno utripale. Marta je mislila, da se bo zgrudila.

Maks je končaval:

»Tovariši! Zdaj vemo, pri čem smo in s kom imamo opravka. Pripravljeni smo na vse. Mi gremo naprej, naprej do svojega smotra. Da bomo dosegli svoj smoter — česa nam je treba? Edinosti!

Da bomo edini postali in ostali — česa nam je treba? Z dušo in s telesom se okleniti svojega gesla, mu vse sile žrtvovati in gledati samo za našim smotrom.

In kaj je naše geslo? Tovariši! Naše geslo je bilo, je in bo — en mož, ena pest, v boj za svobodo, pravico, kruh! In kaj je naš smoter? Tovariši! Naš smoter je bil, je in bo — vsi enaki in svobodni, vsi bratje med seboj, ki si po lastni pravici režejo kruh!«

Stena se je zaprla. Delavci so zdivjali in začeli kričati, tuliti, cviliti, razbijati. Marti se je zameglilo pred očmi. Nepremagljiva trudnost ji je začela vezati vse ude.

Luči so pogasnile. Delavci so zapeli. Od vseh strani so se zbudili glasovi in se zlili v divjo hropečo pesem, ki je vzrastla in zbesnela kot vihar.

Marta se je dvignila in se vsa pijana pognala skozi morje potnih teles v neznano smer. S poslednjimi močmi se je iztrgala iz gneče in se dotipala do vrat. Isti trenutek so se prižgale luči. Na odru se je prikazala delavka z visoko zavilhanimi rokavi in z dvignjeno pestjo. Marta je urno smuknila skozi vrata in se spustila v divji tek, da bi našla izhod. Še je čula za seboj besede:

»Ti, ki po tovarnah steklo režeš,
ti, ki jeklo kuješ . . .«

Groza jo je bilo teh besed, zato se je spustila v še hitrejši dir. Noge so ji postajale trde, v prsih jo je dušilo. Čutila je, da jo zapuščajo moči. »Marija, pomagaj —« je kriknila, pa ni mogla dogovoriti, ker ji je strupena sapa zadušila glas: bila je na ulici. Nad mestom je ležala noč, rezka kakor pomračnikova perot . . .

Marta si je opomogla. Začela je moliti in krenila proti predmestju. Kmalu je začutila na sebi moško roko. Ko se je okrenila, je spoznala Maksa.

»Pusti me!« je kriknila.

»Dušica, kaj pa ti je? Ali tebe edine ni navdušila naša skupnost? Ali si bolna?« je hitel Maks.

»Pojdi od mene!«

Marta, kaj ti je? Kdo te je užalostil?

»Ti!«

»Zakaj?«

»Ker si tako lepo govoril o duhovnikih in veri, ki naj jo vržemo iz javnega življenja.«

»No, no, dušica draga, za tako malenkost se razburjaš? Prečrno gledaš vse skupaj in preveč verjameš župniku. No, mogoče sem se tudi jaz kaj zmotil. Saj veš, nezmotljiv je samo papež ha!«

Tedaj sta prišla na samotno cesto. Oblaki so se bili raztrgali, da je mesec posvetil Maksu v obraz. Marta je pogledala Maksa in zapazila v luninem svitu njegov nasmeh, poln pomilovalnosti. Videla je, kako so se mu oči zgubile v velikih gubah, da je le skozi neznatno odprtino sijal žarek medle svetlobe, kakor iz umazane luže. Marta je razumela Maksov smeh. Zbledela je in ustnice so se ji zaprle kakor grob.

Maks je opazil, kaj se je zgodilo z Marto. Strašno mu je bilo nerodno. Hotel je skriti smeh in iskal besed, da bi se opravičil. Ni skrnil, ni našel. Zmeden je začel govoriti:

»Marta, odpusti, če sem te žalil; vedi, da sem te nehote. Lej, kesam se. Kakršno pokoro hočeš, mi naloži, samo odpusti in nasmej se, srček moj zlati.«

Z divjo silo ga je pahnila od sebe in zbežala . . . Prepozno je bilo namreč opravičevati se, kakor je Marta še tisto noč izpovedala svojemu dnevniku:

Maks! V moji duši je stal njegov kip, svetel kakor od marmorja. Kot samo božje sonce je gorelo njegovo obličje vse dni in vse noči. Nikdar mi

ni bilo temno, nikdar mraz. Vsak dan sem gledala ta kip; klečala sem pred njim, molila sem skoraj.

No, in danes je ugasnila ona čudežna luč v njegovem obrazu. Pokazale so se globoke gube v njegovem čelu, tiste lepe oči so ugasnile in se skrile za zgubanimi vekami . . .

Ugasnila je ona čudežna luč in nihče več je ne bo prižgal in ta obraz bo strmel v meni in me spominjal najbridkejšega razočaranja.

Maks! Pozabila ga ne bom nikdar, a iztrgati se moram iz njegovega objema, čeprav mi zakrvave drobne roke. O Bog, moči mi daj! — —

Tisto noč so se prvič otajale rože na Martinem oknu . . .

KO MAČICE CVETO . . .

Trikrat je od takrat luna izpremenila svoje lice. Zadnji krajec je zašel še poslednjič, potem pa so bile noči tople in temne kot Martine oči. Potem so od juga potegnile sape in vzele sneg.

Reka pod Martinim oknom je kalna od planinskih snegov. V nočeh strahotno šumi. V vrhovih samotnih borovcev brni; do polnoči; čez polnoč jih Marta ne čuje več.

V mlajevih nočeh so vreli in kipeli sokovi v vrbovih mladikah, ves breg je zaživel skrivnostno življenje. Ves breg živi: mlado bilje izteza drobne roke proti nebu, trepeta, hlipa za sapo; sokovi vro, kipe . . .

Temna noč pa je vse to skrila človeškim očem . . .

Šestkrat je sanjala mlajeva noč nad živim bregom in ko sta sedmo pregnala jutro in sonce, so bile vrbove mladike že vse v popkih. Še ena noč je odsanjala in popki so dozoreli, se razpočili in se odprli: ves breg je vzcvetel.

Same mačice . . . Sama srebrna svila . . .

Tisto jutro ob deveti uri petintrideseti minuti se je rodil tudi prvi krajec. Do pomladi ni bilo več daleč . . .

Tudi v Martiní duši je zadehtelo po pomladi, kakor je sama tako lepo izpovedala v dnevniku:

Nocoj pa sem obstala na beli življenjski poti in se ozrla za vabečim glasom, ki me je poklical iz daljave. Zgrozila sem se, ker sem bila tako strašno sama sredi neskončne ceste. In moja izmučena duša je zahrepenela po spremljevalcu ter se odzvala: »Maks, pozabljeno je!«

Kaj naj bi storila drugega, ko pa se ob meni prebujata pomlad, moja devetnajsta, in srebrne mačice že cveto in so v moji duši pognali rdeči nagelji in odprli težke, vonjive cvetove vroče ljubezni: cvet žari pri cvetu kot venec, stkan iz škrlatnih kapelj žive krvi.

Joj, kako rada bi se, pijana od tolikega cvetja in trudna v svoji zrelosti, naslonila na ljubljeno bitje ter mu dala od cvetja ljubezni! Maks, pridi in odvzemi mi sladko breme ljubezni! Ne veš, kako spet hrepenim po tebi.

Ne! Maks, ne smeš priti! Ne smeš! Sklenila sem, da se ti bom iztrgala iz objema in ta sklep bom držala, pa če umrjem od bolesti. Ne bom

ti dala od cvetja ljubezni, ker ga nisi vreden, ker vem, da ga spoštovati ne znaš. Moj Bog, poglej, kako mi je hudo!

O! Saj vem, da bom na tej življenjski poti srečala človeka, na katerega se bom naslonila, kateremu bom dala prav vso ljubezen, s katerim bom v nerazdružljivem objemu šla skozi življenje do groba.

Prav vso ljubezen bom prihranila zanj, da bo srečen ob meni in da bom kot žena in mati polna čiste ljubezni, da bom živa plamenica ljubezni, močne ljubezni, ki bo blagoslavljala najin zakon in družino.

Že prihaja. Zdi se mi, da že slišim njegove korake, saj moja duša tako trepetja. Slutim ga in še vse lepši je kot Maks. Ali niso te svetle, kot rosa čiste oči, ki so oživele v moji najtemnejši globini, njegove? In prav njegovi lasje tako šume, kadar se mu spušte na čelo. Da, prav tak mora biti njegov obraz.

Moj Bog! Saj tega človeka vendar poznam. Dobro še pomnim, kako je šel v mojih prvih dekliških sanjah tik mimo mene. Ne, s tem človekom se ne bom nikdar srečala. Že zdavnaj se je njegova pot odcepila od moje. Da bi se vsaj spomin nanj več ne oživil!

Toda tisto preradostno srečanje vendar mora priti! —

O, da bi tisto srečanje že kmalu prišlo, da se ne bom začela igrati z ljubeznijo in jo razsipati okrog, ker sem že tako slabotna in ómamljena!

V Martini beli duši je zagorela pekoča rana in posušila solze. In prišle so noči, tako tihe noči, da je Marta čula, kako krvavi njena duša. V teh nočeh je često stopila na speči breg med mehke mačice in jim tožila svojo bol.

Maksa se je ogibala, kjer je le mogla. Kadar jo je pozdravil, mu je le hladno odzdravila in povescila oči.

Nekega dne je Maks zopet prišel k njej. Marta se je ravno sprehajala med mačicami, ki so se pobožno dotikale njenega krila, kot bi jo hotele tolažiti.

Maks je stopil na prag in pogledal po bregu. Ko je zapazil Marto, je obstal kakor prikovan. Ostra bolečina ga je presunila od temena do tal. Široko je odprl oči in razprostrl roki za objem. Gladko obrita brada se mu je trpko zostrila. Rahla bledica mu je objela lepo moško obličje.

»Mačica...« so mu dahnilo ustnice in se nabrale v režo in poljub. Sunkoma se je odtrgal s praga in stekel proti njej.

Marta je začutila za seboj korake. Ozrla se je. Ko je zagledala Maksa.

Mati ✠ sv. očeta Pija XI.

se je prestrašila. Umaknila se je, da je bil med njo in med njim velik grm bohotno razcvetelih mačic.

»Marta, daj da se te nagledam,« je prosil Maks. »Verjemi, da si lepša kot mačice.«

Marta se je spozabila in mu pogledala v obraz. Zasmilil se ji je, ko mu je z bridko lepega obraza razbrala veliko bolešt. Spozabila se je in v neizrazno lepo priprtih ustnicah ji je vzcvetel smehljaj.

Maks se je vzradostil in stegnil roko preko vrbja in ujel Marto za desnico, da se je rahlo nagnila v zeleneče vrbje, ki ji je objelo drhteče prsi in zagorela lica. Vsa onemogla od sladkega občutja se je prepustila njegovi roki.

Prav nič ni vedela, kdaj so se jima ustnice srečale.

Sredi največje sladkosti je vstal v Marti spomin na ono noč, ko je bila na zborovanju.

V hipu je bila pri sebi. Sunkoma se mu je izvila iz rok ter zbežala. Maks je šel za njo in jo prosil ljubezni.

»Pustiva zdaj to«, je prosila Marta, »prezgodaj je še.«

(Dalje prihodnjič.)

Ivan Ogrin:

POMLADNA

*Ko dan utone za goro,
večer se zlije nad vasjo,
škropljeno z zlatom je nebo.*

*Ti pa tak plaho stopaš v mrak,
nekdo ustavlja tvoj korak...*

*Zakaj trepečeš pred nočjo,
kaj hrepeniš tja za goro?...*

I. R.

Železarstvo v Kropi

(Nadaljevanje.)

KAKO JE DANES.

Smelo trdim, da se je z ustanovitvijo »Prve žebljarske in železoobrtne zadruga v Kropi in Kamni gorici« pričelo novo razdobje kroparskega železarstva. Ta naziv, ki ga je zadruga nekoliko predrugачenega privzela leta 1904, je ostal do letošnjega leta.

Pesimisti so novi zadrugi prerokovali le kratko življenje. Imeli pa so povod za tako prerokovanje; prvi člani deležev povečini niso plačevali v denarju ampak v naravi; za doto so prinesli zadrugi polizdelke — največ take, ki jih niso mogli preje sami prodati. Seveda so bili ti izdelki zadrugi bolj v breme, kot pa v imetje, s katerim bi se dalo delati. Za investicije je bila prisiljena iskati denarna sredstva drugod — v izposojilih. Šele leta 1934 — ob 40. letnici svojega obstoja — je z namenom, da se osamo-

svoji, napravila energičen ukrep. Zvišala je deleže, in sicer za moške na 30.000 dinarjev, za ženske pa na 15.000 dinarjev.

Statistični pregled Zadrुžne zveze v Ljubljani, katere članica je tudi naša zadruga, nam pove, da ima Zadrुžna zveza 707 članic. Od teh je 683 (za ostalih 24 zadrug ni podatkov) imelo vplačanih skupno za 8.430.240 din deležev. Med temi pa ima samo kroparska zadruga blizu za poldrug že vplačanih deležev. Če pomislimo na to, da imajo ostale zadruge prav gotovo vplačane že vse deleže, žebljarska pa dosedaj šele del in bi celokupni vplačni deleži znesli preko 4 milijone dinarjev, potem lahko sklepamo, kakšno resno voljo ima ta zadruga do življenja in napredka. Seveda pa moramo pri tem upoštevati tudi to, da kreditne zadruge ne potrebujejo tako visokih deležev, kot pa industrijske.

Tudi v ostalem pogledu, v modernizaciji, v zvišanju produkcije, v kakovosti izdelkov skuša biti enakovredna drugim podjetjem, ki imajo morda sicer denarja na pretek. Kaj ti vse tu izdelujejo: vijake, žeblje za gradbo, vse vrste žebeljev za čevlje. Svoj čas so izdelovali tudi verige, pa so jih opustili. Z uspehom pa so se lotili izdelovanja smučarskega okovja, ki so vsa priljubljena med smučarji: od cenejših »Jela« do patentnih »Lato«. Posebnost zase je umetna kovačnica, ki ti izkuje vse mogoče reči: svečnike, križe, vaze, pepelnike, starinsko in moderno okovje za pohištvo, okenske mreže, lestence, svetilke itd. Pa kaj bi človek še našteval; omenjam naj le še to, da so bili ti umetno kovani izdelki na belgrajski obrtni razstavi odlikovani z zlato kolajno.

Zadruga zaposluje preko 200 ljudi med temi preko 50 žensk. Svoje članske pravice izvršujejo na vsakoletnih občnih zborih, ko volijo upravni in nadzorstveni odbor, po potrebi spreminjajo pravila in so točno poučeni o gospodarskem stanju zadruge. Pri letošnjem izrednem občnem zboru so prilagodili pravila novemu zadrुžnemu zakonu in prekrstili zadrugo v »Plamen« kovinarska zadruga v Kropi, to pa zato, ker je bilo prejšnje ime predolgozvo in nepraktično.

Kaj pa ženske delajo? Kar moški; žeblje kujejo po vigencih, kjer »... še kladiva, kot so pela, pojo pesem veselo žalostno:

Florin, florin! ...
Cekin, cekin! ...
Nak, nak,
siromak,
le groš, le groš
na dan doboš! ...«

Je pa storivnost manjša kot pri moških, zato je seveda tudi zaslužek manjši. Dalje v tovarni vrezujejo in obrezujejo vijake in matice pri strojih, kjer

»... v pesem to iz davnih dni
preliva zdaj se pesem transmisij
po taktu dinamov, katerih vsak ukazuje:
Tako se kuje, tako se kuje! ...«

Zaposlene so tudi v skladiščih, kjer izbirajo in pripravljajo za odpremo izdelke, ki bodo, v kolikor že niso

»... naše ime prek gorskih steza in belih cest
zanesli do daljnih tujih mest —«¹

Zadruga pa se ne briga samo za kupčijo, ampak skrbi tudi za socialno in kulturno plat Kroparjev zlasti seveda svojih članov. Izdala je celo dva letnika »Zadrugarja«, iz katerega smo s pridom črpali za pričujoči sestavek. Škoda je le, da je prenehal izhajati. V Sloveniji je bil prvi obrtni list te vrste, kot je n. pr. danes jeseniški »Tovarniški Vestnik«. Za strokovno izobrazbo naraščaja vzdržuje triletno kovinarsko šolo, dalje čitalnico in knjižnico, izdatno podpira društva, ki se brigajo za telesno in duhovno kulturo, o kateri bomo kaj več spregovorili prihodnjič.

Omenim naj tu še žebljarsko podjetje Kat. Šolar, ki zaposluje okrog 15 ljudi in se omejuje na izdelovanje nekaterih vrst žbljev. Obstajalo je tudi tovrstno podjetje L. B. Hafner, ki pa je že pred 5 leti propadlo.

(Dalje prih.)

---

¹ Citati so vzeti iz dr. J. Lovrenčičeve prigodnice »Ob štiridesetletnici zadružnega dela v Kropi in Kamni gorici« (Zadrugar št. 1/2, L. II.)

FRANCE ZAGRA:

Mimogrede

Snega na debelo do kolen in čez; mraz, da se človeku divjad smili. Pa jo srečam na ozki gazi, sosedovo mater. Tesno se zavija v tanko ruto. »Kam, mati?« in ji ponudim desnico. »V trg; do kovača. Saj bi šel Tonče, pa, veš, gostilne so ob cesti in zanj prevelika skušnjava. Zamotil bi se kje.« Ko mi sega v roko, ji je kar nekam nerodno. Ne more skriti hitro rožnega venca, čigar velike lesene jagode ji zablešče med prsti. Mati, kakršna je, osivela in v dve gube, odgazi naprej uro daleč v trg, samo da sina obvaruje. Njen spremljevalec: rožni venec.

*

Obiščem eno od tolikih družin v predmestju. Je že opoldne minilo. Na tesnem se gnete šestero bledih obrazov okoli vegaste mize s pičlim kosilom. Ob strani si daje mati s sedmim opravka in kroti preglasni živžav. »Ne prisedete?« »Bom pozneje, če kaj ostane. Najprej so vendar otroci.« Čuti slabost, saj je še tešča domala in da otrokom nič ne ostane, ve dobro. Še nikoli jim ni. Pa vendar: »Najprej otroci.«

*

Sin piše materi, da ne ve kako in kam bi. Zdaj šele so se začeli boji in razklanost in trpljenje. Mati mu odgovori: »Vedela sem predobro, da pride tako. Tistale družba, ona pot in ura je to rodila. Si mislil, da je bila to skrivnost dveh. Ne poznaš mater. Vse sem videla pa zato toliko trpela

in molila. Toda svobode v življenjski tvoji odločitvi ti vzeti nisem hotela, da si ne bi kdaj ob tvoji težki uri še sama srca grenila, saj ti hočem sólo srečo.« Ob tem razodetju materinega srca se je sin globoko zamislil in z novim pogumom stopil na pot. Iz daljave ji je zaskrbljeno čelo poljubil.

*

Onelega sobotnega večera so imeli izbranci našega mesta svoj veliki ples. (Mimo razsvetljenih oken je hodila revščina.) V nedeljo, na sam Gospodov dan, se je v pozno jutro razhajala elitna družba. Srečali smo se. Gospoda sta vodila damo v vsej njeni našopirjeni eleganci. Po obnašanju vsaj bi ji prisodil še gospodičnost. Vsem pa se na obrazih in hoji ni skrivalo odkod prihajajo. Eden izmed kavalirjev nagovori spremljevalko z: milostljiva gospa. Torej žena?! Morda celo mati?! In tole milostljivo ženšče naj otroke vzgaja?

Kmalu se potolažim. Kot »moderna dama« se pač gotovo zna nevšečnim bremenom izogniti. To je pri vsem menda še edino dobro. Psički vsaj duše nimajo.

Anka Salmič:

MAMICA, ALI RES?

*Mamica, ali Ti res ni težko
spati negibno pod hladno zemljo?
Ali se res je umirilo srce
in razorane trudne roke?*

*V vejah ciprese, čuj, ptiček žgoli,
ki že desetič nad grobom brsti.
V polja se naša že vrača pomlad.
Mamica vstani! Saj v grobu je hlad.*

*Pridi, da šla boš na polje z menoj,
da bom pri delu kramljala s Teboj.
Saj že pšenička in rž zeleni,
vinska gorica, se v soncu blišči.*

*Saj si v življenju ljubila vse to:
deco, dom, polje in vinsko goro.
V skrbi za vse Ti neutruden korak
vedno drsel je iz mraka v mrak.*

*Ko smo prosili Te: Si odpočij!
»Ah, za počitek še časa zdaj ni.
Saj vso večnost počivala bom,
ko me v poslednji ponesete dom.«*

*Zdaj že desetič se vrača pomlad,
kar položili smo v večni Te hlad.
A, ko se v večnost spet leto vtopi,
rana na novo mi zakrvavi.*

J. Gereely-Raša Mastnak.

Izobraženo dekle

(Nadaljevanje.)

DOMA

Razpoloženje.

Če mi veruješ, ali ne: dobršen del neprijetnosti življenja nastane zato, ker pozabimo premagati svoje slabo razpoloženje. Kar se nam pri dobri volji zdi lepo, prijetno in dobro, nam je ob slabem razpoloženju lahko neprijetno, neznosno in nam že itak slabo razpoloženje še poslabša.

IZ tega sledi, da je glavno pravilo za naše obnašanje nasproti drugim to, da nikoli ne ocenjujemo ne ljudi, ne prilik po našem dobrem ali slabem

razpoloženju, temveč jih vedno razumno in trezno presojava. Pri tem pa naj bi ljubezen vedno odločala za boljše.

Prav posebno velja to za naš dom in naše domače razmere; saj preživimo tu največ časa. Kar na vso moč neznošne lahko postanemo, če bi se dale voditi od našega hipnega razpoloženja.

Starši.

Zakaj pač gledaš svoje starše čisto drugače, kakor enako stare tuje može in žene? Pri tem ne mislim toliko na razliko v ljubezni, ampak nasprotno. Kajti zdi se mi, da si svojim staršem nasproti manj spoštljiva, kakor nasproti tujim ljudem. Vem namreč, da mamu svoje prijateljice vselej pozdraviš in vljudno odgovarjaš na njena vprašanja; pobereš ji, če ji pade kaj na tla; že kar na očeh ji bereš njene želje in ji rada pomagaš, če je treba.

Zdaj pa mi povej, zakaj pa vsega tega in takega ne storiš tudi pri svoji mami? Zakaj greš brez pozdrava in se prav tako vrneš? Zakaj ji odgovarjaš zlovoljno in neprijazno, če te kaj vpraša? Zakaj obrneš pogled proč, če ji kaj pade na tla, da ti ni treba pobrati? Zakaj se kujaš, če zahteva od tebe tudi malenkost? Zakaj meniš, da je vsaka njena pazljivost le sitnost in neprijetno zasledovanje tvojih potov? Tudi tvojemu očetu bi dobro delo, če bi pazila na njegove navade in bi izpolnila njegove želje. Tudi ne bi loputala z vrati, če veš, da starši po kosilu počijejo za četrto ure. Ali je res treba, da prav tedaj pridrviš v sobo, če imaš kaj vprašati? Le ne reci, da imaš starše tudi lahko rada, če nisi obzirna nasproti njim! Če naj bi bila ljubezen samo sladko čustvo ali le trenotno hrepenenje, potem bi to ne bila ljubezen, ampak sentimentalnost.

Mlada dekleta od danes kaj rade tožijo o svoji materi, da jih ne razume in ji to tudi naravnost povedo.

Resnična ljubezen se ne kaže v nežnosti, ampak v spoštovanju in dobroti. Ni se ti treba sramovati, ako te starši smatrajo za svojega otroka še tedaj, ko si morda že sama služiš svoj kruh. Vesela bodi, da je še kdo, ki se za-te zanima, te ljubi in vzgaja. Pride čas, ko si boš to dobromislečo skrb želela s težkim srcem nazaj, pa je ne bo. To je jasna in mogočna beseda božja v naravi, da sad visi na drevesu, dokler ne dozori. Le črvido, slabo sadje pade pred časom od drevesa. Naj ti bo to prisposoba za tvoje razmerje do staršev!

(Dalje prih.)

Deklica na tuje gre...

IZ TUJINE — V DOMOVINO!

Beograd

Moja draga Lija!

Ko prihaja novo leto sem se spomnila, da Ti dolgujem odgovor. Zelo sem bila vesela Tvojega pisma iz daljne Šmarjete. Pisala si mi, da se tam v deklinškem krožku živahno gibljete. Le vztrajno napreji! In da si izvoljena za načelnico. Čestitam! Smejati sem se pa le morala ko opisuješ svoje »pröste« vaje. Kako včasih med

štirimi stenami telovadiš na stolu, in dobiš »rogce« na glavo. Pa menda ni to znak hudobnosti, kaj? — Ah, saj se tudi jaz z veseljem spominjam uric, ki sem jih preživela v domačem dekliškem krožku. (Vsak trenutek prostega časa, še celo v noč sem žrtvovala za to.) Lija, s tem, da vodiš dekleta za vzvišenimi krščanskimi ideali, storiš mnogo. Si neka desna roka bratu duhovniku. Saj je tako Tvoja mladost najlepše preživeta, ker je posvečena Kristusu, da se širi Njegovo kraljestvo.

Tudi tu imamo dekl. sestanke, kjer se v nedeljo popoldan sestanemo. Je to v Krunski ulici. Tam se pošteno razvedrimo, zapojemo slovensko pesem. Smo si kakor sestre, čeprav smo od vseh vetróv. — Ni pa samo radost. Ti še niti slutiš ne, kakšen boj mora bojevati tu dekle, če se hoče obdržati na višini svojega dostojanstva. Moja znanca Katka mora vstati ob 2 zjutraj, če hoče k nedeljski maši. In dela do 11. ure.

Tujina je mačeha. Le ena želja preveva dušo vsakega dekleta, — domov! Posebno oživlja v tujini spomin na dom — zvonjenje. Saj se v domišljiji nahajam doma, in na uho mi udarja rodenski zvon. Da, Marija, naša Mati, kako Te v tujini rabimo. Zvon nam obuja spomine — na Te.

Lija, le nikar v tujino! Boljše je doma ovseni kruh, kot v tujini — torta. Iskreno pozdravljam Tebe in vse poznane
Micka Krumpak-ova.

Spoštovana gospa urednica!

Ker ravno sestra piše, pa Vam prilagam par vrstic. Nisem sicer naročnica Vigredi, — bila sem pred davnimi leti, saj sem že trinajst let v Franciji. — pa jo še vedno rada čitam, če jo le dobim kje v roke. Posebno rada čitam članke od gdč. Zofke Vivodove. Včasih sva se prav dobro poznale, saj je Ložanka kot jaz. V tem svojem pismu jo prav lepo pozdravljam. —

Kakor sem že omenila, sem že dolgo tukaj. Moj mož dela na žagi, in ker nas je petero, imava namreč tri otroke, najstarejši je star štirinajst let, punčka deset in najmlajši osem let, je treba kar delati, posebno v teh težkih časih. Otroci hodijo v šolo, reči moram, da so prav pridni, vsi trije so bili ob zaključku šolskega leta med najboljšimi. Knjige in zvezke dobe v šoli zastonj, kar nam precej zmanjša stroške. V šoli se mnogo uče, posebno francoski jezik je težak za pisanje. Otroci govore francosko, pa tudi slovensko. Vedno sem zelo želela, da bi mogla vsaj enega poslati na počitnice v Jugoslavijo, pa se ni nikdar ponudila prilika za to. Iz Nemčije gredo vsako leto, tukaj pa se nima kdo pobrigati za nas izseljence.

V Parizu je precej naših izobražencev, nekaj duhovnikov, pa se nihče dosti ne zmeni za nas, čeprav smo jih že prosili in vabili naj nas obišejo.

Tukaj je precej naših ljudi. Nekaj je tudi družin. Francozi so zelo vljudni in prijazni. — Kraj je lep, saj je pariško letovišče. Letos je bilo tu mnogo tujcev, zlasti židov. —

Zdi se mi, da mi je čas končati s pisanjem. Veste, kadar enkrat začnem potem nikakor ne znam nehati. Pa Vam bom še drugič kaj sporočila.

Sprejmite prav vse čitateljice Vigredi lepe pozdrave, kakor tudi Vi, gospa urednica! Vaša prijateljica T. K. rue de la Republique Bois' le Roi S. et M. France.

Draga prijateljica!

Oprostite, prosim, ker Vam na Vaše pismo šele danes odgovarjam. Težko je, če si človek sam ne more vzeti prostora v listih toliko, kolikor bi ga potreboval. Pa naj Vas potolažijo besede, ki sem jih nekoč že omenila v tem svojem koticu: Čim manj ima človek priliko pisati enemu ali drugemu izmed svojih prijateljev ali prijateljic, tem bolj pogosto se v mislih mudi pri njem ali pri njej. — To drži in je tako; mogoče ste se že sami prepričali o tem.

V tujini ste res že precej dolgo. Otročiči torej niti ne poznajo domače zemlje, v kateri je zrastle mladost materina in očetova. Neznano jim je življenje naših

ljudi sredi valovitih poljan slovenske zemlje, neznana pesem zvonov naših cerkva, ko v sobotnih popoldnevih in nedeljskih jutrih done preko širnih senožeti v tihe, neskončne dalje, kamor želi naše nemirno hrepenenje vedno in vedno. Ne poznajo vsega tega in še marsičesa drugega ne, a nekaj lahko poznajo: pesem naše slovenske besede —. To lahko poznajo dodobra, če le Vi hočete to. Našo besedo, ki je vsakemu zavednemu slovenskemu človeku najdražja in vse. In pa še nekaj: našo pesem v pravem pomenu besede; tisto pesem, ki prihaja iz našega slovenskega srca in naše slovenske duše, in ki je tako čudovita, da jo občudujejo malone vsi narodi zemlje. In ko občudujejo našo pesem, občudujejo nas same, ker naša pesem je samo izraz naše tople duševnosti. Kaj nam je torej mogel Stvarnik dati boljšega, čudovitejšega in smiselnejšega?! Ničesar. — Da, o tem našem bogastvu bi Vam lahko napisala celo knjigo. Pa moram zapisati prav tako, kakor ste zapisali Vi: Ko začnem pisati, ne vem končati, oz. nehati. —

Nečemu se čudim, namreč temu, kako je mogoče, da se na Vaše vabilo niso odzvali slov. gospodje, ki bivajo v Parizu. Gotovo so prezaposleni, ker bi sicer ne moglo do tega priti. Poskušajte še in še, boste videli, da bo Vaša prošnja le uspela. Ob priliki poročajte še kaj!

Pozdravite lepo vso Vašo družinico, pa tudi slovenske ljudi, ki pridete z njimi v stik! Vse pristrčno pozdravlja
Vaša Marija.

Cenjena gospa urednica!

Po dolgem času Vas zopet pozdravljam, spoštovana gospa, in se Vam iskreno zahvaljujem za redno pošiljanje Vigredi. — Ta deklinški list mi je že od nekdanj drag in ljub. Ko sem bila še doma na Dolenjskem, sem bila naročena nanj. In tudi še pozneje v tujini sem ga nekaj časa prejela. Potem pa je sledilo preseljevanje iz kraja v kraj in razne gospodarske krize, ki so storile svoje. Toda odkrito Vam povem, da mi je bilo vedno dolgčas po njem. —

Sporočam Vam, da sem dobila dve novi naročnici. Prosim Vas, pošljite mi nakaznico in sporočite znesek, da bom vedela koliko poslati. Če mi bo mogoče dobiti še kako naročnico, Vam bom takoj sporočila. — Prav lepo pozdravljam vse čitate-ljice Vigredi! Srečne vse, ki ste doma. Koliko nas je razmetanih po svetu, po raznih kolonijah, in mnogokateremu drhti srce od žalosti in hrepenenja po domu in dragih domačih! In čeprav enemu ali drugemu izmed nas kruha ne manjka, vkljub temu nam manjka skoro vse: manjka nam dom. Kdor ni okusil, ne more vedeti in ne občutiti.

Z vdano in dušo in s hrepenočim srcem Vas vse prav pristrčno pozdravlja vdana
M. L. Girault 177. M. et M. Francija.

Pozdravljena sestra!

Tudi Vam dokaj pozno odgovarjam. Naj velja tudi za Vas moje opravičilo, ki sem ga napisala v gornjem pismu. — Lepo je od Vas, da ste nam pridobili nove naročnice. Hvala Vam! Storili ste mnogo: troje klenih zrn ste zasejali v brazdo preko domačega plota, kamor je usoda vrgla naše cvetje in mu pripravila tla. In kdor bo bolj zalival, temu bo cvetelo in izcvetelo v sad. Biti vrtnar, draga sestra, je lep poklic, je odsev božjega vrtnarstva. Naj bi vsaka sestra, živeča v tujini, posnemala Vaše apostolstvo! Naš narod bi živel sredi tujih narodov, nedotaknjen in nepremagljiv, ker bi se napil iz vrelcev vodà, izvirajočih prav iz osrčja, od tam, kjer je od vseh početkov vzniknila prva beseda o njem: Bodi, živi in rasti narod Slovencev! Amen.

Pozdravite vse Vaše poznanke in znance! Še bomo pričakovale Vaših besed in sporočil. Pristrčno pozdravljeni!
Vaša Marija.

Belokranjica — Nadica!

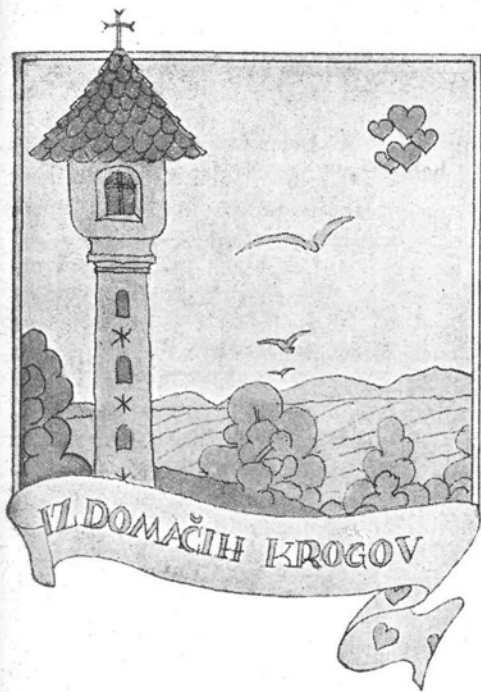
Dobila sem Tvoje pesmice, tople so in občutene, prav naše — belokranjske. Toda včasih se mi zazdi, da so le nekoliko preveč žalostne. Kaj misliš? No, nič

hudega, natisnili jih bomo ravno radi tega. Pozna se Ti res, da si začetnica, a vaja naredi mojstra, pravi pregovor. Tu in tam bomo še malo popravili, pa bo kar dobro. Torej pozdravljena, pa naša tiha belokranjska polja mi pozdravi! Boš? Veš, tudi jaz sem od tam spodaj doma, zdaj pa dan za dnevom krešem po teh trdih in pustih ljubljanskih ulicah . . . Pa bo že moralo biti prav tako. Marija.

Antoniji F., Reziki, Slovenki iz Beograda, Lenčki iz Slovenskih goric, Alfonzi in vsem, ki so mi pisale, pa jim še nisem utegnila odgovoriti, pošiljam prisrčne pozdrave! — Marija.

*

K PRAZNIKU NAŠIH MAMIC

Prišel je mesec, prišel bo dan, ki ga mladina posveča svojemu najdražjemu — svojim mamicam. Veseli se ga mladina, vesele se ga matere. Ob tem dnevu v strnjениh vrstah in z združenimi močmi proslavlja mladina materinski dan, hoteča pokazati s tem svojo hvaležnost in udanost, ter zahvalo za njene materinske žrtve.

Veseli praznik, draga sestra, je praznik mamic! Ali čutiš njeno skrb in ljubezen, s katero Te pestuje in neguje že v zibelki? Kaj šele, ko pričneš hoditi v šolo. Reže Ti kruha, daje priboljške, ki jih odteguje sebi, čeravno jih je sama prepotrebna. Ko pa stopiš v deklliško dobo, je ona Tvoja zvesta spremljevalka in svetovalka, Tvoj angel varuh. Spremlja Te z ljubeznijo in kakor je nekoč povzdigovala roke k molitvi za

Tvoje zdravje in rast, kako šele bo podvojila prošnje, vpletene v molitev k Nebeški Materi, da Te obvaruje, da ne zaidesh na napačna pota. Da, taka je dobra mamica. Jaz vem to, čeravno nje ljubezni okušala nisem nikdar, ker me je prerano zapustila.

Sestra! Če se zavedaš kako si srečna, da še imaš mamico, svoj najdražji zaklad, boš tudi razumela ono svojo trpečo sestro, ki mamico že dolgo pogreša.

Ko tako pregledujem naše vrste, nas je precej, ki nismo okušale nikdar njene ljubezni. Ljubezni te večno lepe, nikdar neizpete pesmi. Vendar ne bodimo žalostne. Veselimo se z veselimi in z njimi vred napravimo veselje mamicam. Napravimo ga onim materam, ki zastonj hrepene okušati sladkost materinstva, četudi je to povezano s trakom trpljenja in boleti.

Razveselimo pa tudi Mater vseh mater, Marijo Devico. Saj vemo, da smo pod njenim plaščem varne. Ko smo stopile v družbo njenih otrok, smo jo izvolile za zavetnico in mater.

Sestre! Oddolžimo se materam ob njihovem prazniku vsaka po svoji moči in ne pozabimo, da dobre slovenske matere so sveti ognji, ki gore za druge.

Bog živi!

Micka, Sv. Jurij ob Ščavnici.

Ana Rožič:

UMRLI MATERI

Zakaj, o mati, Ti si mene zapustila?
In se nisi in ne boš se več vrnila?
Ko sem na svetu tako osamljena;
od skrbi in trpljenja vsa omamljena!
Zaman iščem ljubezni človeške,
ki Tvoji bila bi podobna.
Življenje moje grenko je;
zdi se mi igra usodna. — — —

Kadar srce moje tuguje in skrb hudo me
teži,
takrat, o mati, duša moja po Tebi še bolj
hrepeni.

A čutim, da Ti nad mano bdiš in prosiš,
da s Tabo pri nebeški Materi
se bom veselila na večne dni.

ALI JIH POZNATE?

Vsakega mislečega človeka zanimajo velika življenska vprašanja. Pa le redki so, ki bi se mogli vanje poglobljati in jih obširno razmotrivati. Nedostaja jim denarja, še bolj pa časa. Zlasti gospodinjam je prosti čas tako pičlo odmerjen. Komaj kake četrt ali pol urice imajo na razpolago za oddih in že morajo zopet na delo, v boj za življenje in kruh. Vendar človek danes bolj kot kdaj prej potrebuje jasnih pojmov in trdnih načel. Potreba je torej, da se današnjemu človeku in njegovim potrebam prilagodimo in sodobna vprašanja rešujemo kratko in jedrnat, pa obenem preprosto in razumljivo.

Ta namen so si postavile »Knjižice«, ki že šesto leto izhajajo na Rakovniku v Ljubljani. Lepa vrsta jih je že, 125 po številu. Koliko duhovnega bogastva je že v njih zbranega. Le žal, da mnogi »Knjižic« še ne poznajo. Zato Vigrednice na današnjo prilogo še posebej opozarjamo.

Anka Salmič:

DEKLE — MATI

Nekdaj v sreči sva hodila,
ob petju ptičkov, rožnih trat.
Ljubezen sva iz čaše pila,
iz nad gradila dom si zlat.

A zdaj iz raja sva izgnana
na sever jaz in Ti na jug.
Ljubezen v srcih pokopana.
Spomin grenak ji zvest je drug.

Zdaj v živo grebem globočino,
iz nje mi srčna kri kaplja.
Le kdo izmeri globočino
ran krvavega srca.

Odšel si zdaj v tuje kraje,
na me Ti ugasnil je spomin.
Ti zdaj uživaš tuje raje,
v zibelki meni — joka sin.

Justi:

MLADA MATI

Minilo je že več kot leto dni, odkar je bila poročena, ko je zaznala, da bo tudi ona postala mati. Kako se je tedaj spremenilo vse njeno življenje. V pričakovanju na svojega otroka je postala tako dobra, tako ljubezniva napram vsakomur. Koli-kokrat je mislila na še nerojeno dete in s kakšno skrbjo je pripravljala vse potrebno za svojega prvorojenca.

Nešetokrat je klečala pred podobo Marije in se je izročala v varstvo njej, ki je tudi sama okusila vso nesrečo in boleost materinstva, ter jo prosila, da bi bilo dete, ki ga pričakuje zdravo in, da bi imela mnogo veselja z njim.

Ko pa je prišla njena ura, ko trpi nepopisne bolečine ob porodu, se ne pritožuje. Tako vdano prenaša vse te bolečine, le njena usta polglasno prosijo: »Pomagajte mi!« ...

Ob pogledu na dete, ki leži v zibelki, ko svoje male ročice pritiska k obrazu in mirno spi, kar ne more verjeti, da je to dete res njeno, — samo njeno. Tedaj je pozabljeno vse prestano trpljenje in iz njenih oči ji sije vsa sreča mlade matere.

Potem pa, ko še vsa trudna zapre oči, tedaj že vidi v duhu, kako ji njeno dete dorašča, kako še vse nerodno in boječe poskuša napraviti prve korake, in kako njegova mala usta, med glasnim čebljanjem, poskušajo izgovoriti ono prvo in vsakomur najdražjo besedo — mama. Tedaj misli samo še na to, kako bo ljubila in negovala to svoje malo dete.

O Bog, daj v srca teh malih otrok, obilo ljubezni in spoštovanja do svojih mamic!

Da bodo, ko dorastejo, spoznali vso ono veliko in nesebično ljubezen materino, s katero so jih rodile in vzgajale.

In, da bi enkrat te naše matere, z veseljem in ponosom zrle na svoje otroke, da ni bil zaman njihov trud, vse neštetilne žrtve in odpovedi. Da bi postali njih otroci vredni člani človeške družbe, — z dobrim in plemenitim srcem.

Na Bregovih Bistrici. Ob svoji 25 letnici izdalo Kamniško dij. počitniško društvo Bistrica. Tisk Misijonske tiskarne. Str. 175. Cena Din 30.— broš.; Din 40.— vez.

Včasih obupavamo nad današnjo mladino, da nima več idealizma, da več ne najde poti k narodu. Ta knjiga nam odkriva, da vsa mladina še ni taka. Tam pod Kamniškimi planinami že 25 let katoliško dijaštvo vzorno dela za svoje ljudstvo s tečaji, igrami itd. Sedaj jim je poklonila še knjigo, ki ves okraj opisuje v njegovi lepoti in skrbeh, v njegovi sedanjosti in preteklosti. Posebno so še znameniti članki o umetnostnem bogastvu kamniškega okraja, o njegovih znamenitih možeh in ženah, ter o dijaški organizaciji. Knjigo so spisali in sijajno opremili dijaki sami s pomočjo svojih starešin. Iz te knjige se morejo naše prosvetne organizacije mnogo naučiti in

jim jo toplo priporočamo, prav posebno jo priporočamo mladini, saj je njena vsebina vsa mlada in cvetoča. Ko človek pregleda tako knjigo, si misli: dal Bog, da bi imeli mnogo takih delavnih in tako idealnih ljudi, ki hočejo biti eno s svojim narodom v najlepši zvestobi katoliški veri.

OKLIC VIGREDNICAM

VIGREDNICE! Nabirateljice novih naročnic! Skrbite, da bo letoletna naročnina za nove naročnice poravnana do 31. marca t. l. da si lahko izberete razpisane nagrade. Nagrade se ne žrebajo, ampak dobi nagrado prav vsaka nabirateljica, ki pogoje izpolni.

*

KAKO PRIPRAVIMO MIZO ZA OBED

Izrekla se je želja, da bi Vigred poleg kuharskih zapiskov prinašala tudi navodila za serviranje. Pravilno pogrinjanje mize, podajanje jedi in tudi obnašanje pri jedi naj bi se ne gojilo samo takrat, ko imamo goste ali smo sami v gosteh, ker se potem v zadregi marsikaj ravno narobe napravi. Tudi v domačem krogu, tudi če smo sami med seboj, ali je družina zbrana pri jedi, naj bo miza pravilno pripravljena, naj se vsak potruди lepo in pravilno

jesti. To je nujno potrebno, če hočemo veljati za omikane in izobražene. A samo če bomo to stalno vadili, nam bo prišlo v navado in se bomo tudi v družbi lepo in neprisiljeno vedli in bo gospodinja in njena pomočnica takoj vedela, kako in kaj je treba napraviti, če pride nepričakovan obisk.

Marsikje nimajo posebne jedilnice in jedo kar v kuhinji. Tudi v tem primeru naj se za obed miza pospravi in pripravi. Pospravi naj se pa tudi vsa kuhinja, oziroma jedilnica, predno začnemo pripravljati mizo. Kako bi tudi izgledala lepo pogrnjena miza v sicer neurejenem prostoru! Če imamo goste, je dobro, da damo na mizo pod prt podlogo iz klobučevine ali samo večkrat preganjen prt. To pa zato, da pravi namizni prt lepše leži na mizi, da se zaduši ropot, ki ga povzroča polaganje posode in da ta varneje stoji na mizi. Prt naj bo vedno pravilno zlikan in tudi vedno enako zganjen, če ga večkrat rabimo. Zelo zanemarjen vtis napravi zmečkan prt in je v tem primeru bolje, da ga ni. Vsak prt zložimo pri likanju najprej dvakrat po dolgem in potem šele počez. Podolžna guba prta nam služi za merilo pri pogrinjanju; zato mora biti brezhibna in zato tudi prva zlikana. Če bi prt samo enkrat prej zganili počez, bi bila guba lomljena in ves vtis lepo pogrjnene mize pokvarjen. Prt naj visi čez mizo kvečjemu do sedala stolov, najmanj pa za eno tret-

jino mize. Če pogrinjamo velike mize z več prti, morajo biti vsi enako široki, enako zlikani in naj segajo za pedenj navzkriž.

Potem postavimo na mizo krožnike. Vsaka gospodinja bo skrbela, da so krožniki, predno jih spravi v omaro, dobro zbrisani. Vendar jih bo, kadar pričakuje goste, še enkrat zbrisala s prtičem, da dobi porcelan svoj značilen lesk in je res okras mize. Za vsako osebo računamo 60—70 cm prostora. Toliko narazen postavimo tudi krožnike in sicer za prst oddaljene od miznega roba. Najprej polagamo plitve krožnike in nanje še globoke. Za nekatere jedi je treba krožnike pogreti in jih postavimo na mizo šele neposredno, predno serviramo dotično jed. Vse druge krožnike, ki jih bomo rabili tekom obeda, si pripravimo na posebni mizici, da jih imamo pri rokah, kadar jih rabimo.

Nato položimo pribor in sicer ga tako razvrstimo okoli krožnika, da nam je pri jedi čimbolj pri roki in da dá vse skupaj lično obliko. Vsako stvar položimo na tisto stran, s katero roko se drži pri jedi, žlico in nož torej na desno, vilice pa na levo. Rezilo noža naj bo obrnjeno proti krožniku, konice žlic in vilic pa navzgor. Prvi predmet naj bo 1 cm oddaljen od roba krožnika, posamezni predmeti naj bodo pa 2 mm narazen. Če damo na mizo pribor za več jedi, so tudi veliki noži in žlica na desni, vilice pa na levi. Desertni ali mali pribor pa razvrstimo nad krožnikom. Če damo na mizo troje vilic, naj bodo srednje nekoliko višje od krajnih. Konci ročajev naj bodo pa v premi črti s sprednjim robom krožnika. Desertni pribor položimo nad krožnikom tako, da je vsakega predmeta enako na levi in desni od preme črte, ki gre čez sredo krožnika na mizni rob. Vsak predmet je obrnjen tako, da gleda ročaj na tisto stran, s katero roko ga primemo. Najbližje krožniku je nož z ročajem na desno, potem vilice z ročajem na levo in žlička zopet z ročajem na desno. Sicer je pa vedno bolj v navadi, da polagamo najprej samo en pribor, drugega pa šele potem, kadar se rabi. Saj tudi navadno gospodinjstvo nima toliko pribora in se mora največkrat šele sproti pomivati. Paziti pa moramo, da se skrbno pomije in dobro zbríše, predno se zopet položi na mizo.

Kozarec ali kozarce postavimo desno od krožnika, ker pijemo z desno roko. Postavimo ga nad nožem, oziroma, če jih je več, jih razvrstimo nad noži v lepi obliki in v istem redu, kot se rabijo. Najprej kozarec za vodo, potem pa za razna vina, če jih bomo več ponudili. Seveda tudi tukaj zadostuje en sam kozarec in lahko vodo in vino pijemo iz istih kozarcev. Vendar je prav, da jih znamo tudi več postaviti, ali vsaj povedati, kako se postavijo.

(Dalje prih.)

V ODGOVOR

J. iz Gorij pa ni zadovoljna z našimi kuharskimi zapiski, češ da so brez jedra in da se ji nič ne posreči. Vsaka dobra kuharica je prepričana o zanesljivosti svojih receptov, zato mi boste že oprostili, da sem tudi jaz. Kuharske recepte v Vigredi nisem le sama ponovno preizkusila, po njih smo kuhale tudi v večernih kuharskih tečajih in na sestankih gospodinj in moram se pohvaliti, da z uspehom. Posebno hudi ste na medene kekse. Dve stvari sta lahko vzrok, da se Vam ne posrečijo, da daste preveč ali premalo jedilne sode in da je pečica preslaba, ko se je pecivo že dvignilo in bi ga morala »prijeti«, kakor se reče. Morda je bila pa tudi jedilna soda pokvarjena in brez učinka. Meni spečejo medene kekse otroci sami brez nadzorstva in so se jim še vedno posrečili, kar jih niso ravno zažgali. Ni mi pa jasno, kakšno jedro zahtevate v kuharskih zapiskih. Raje bi nam naravnost sporočili svoje želje, da bi se vedeli ravnati, ker imajo kuharski recepti za vsakega drugo jedro. Pri enem je to dobra juha, pri drugem mastna pečenka ali sočni golaž ali lepa torta itd. Torej potrpite še to številko z nami in nam sporočite svoje zahteve bolj razločno.

Pa milo Vam je bilo prepotratno. Za dobro milo je treba dobrih sestavin in te ne morejo biti tako poceni. V tovarnah se kuha milo v velikih množinah, vse surovine se naročajo na debelo, porabi se lahko vsakovrstna maščoba, ki ni za nobeno drugo rabo, če se primerno očisti. Vsega tega doma ne morete. Če pa vzamete več lužnin in manj ali slabšo maščobo, boste pač hitreje in ceneje oprali, a perilo se Vam bo tudi hitreje strgalo.

Dobro milo varuje perilo ni samo reklama rečenica, ampak živa resnica, ki jo bo slej ko prej potrdila vsaka gospodinja.

Zelo bi Vam pa bili hvaležni, če nam pošljete Vaše recepte, na katere ste tako ponosni. Saj vsaka rada kaj novega poskusi, bomo pa poleteli, ko bo vroče, kuhale šabeso po Vaših navodilih, ki jih bomo pa seveda preizkusile, predno jih objavimo. Škoda le, da ne moremo priobčiti navodila za kuhanje piva, ne da bi prišli v nasprotje s taksnim zakonom. Na Vašo pečeno čokolado, ki ste nam jo pa celo obljubili za pokušnjo, smo tudi zelo radovedne in bi navodilo zanjo gotovo zanimalo vse Vigrednice. Veseli smo bili Vašega pisma, kar kaže vsestransko zanimanje, prosimo Vas pa za sodelovanje, ker le če bomo vse dale najboljše, bo Vigred res kot jo vse želimo.

TOPLE ZAKUSKE

Tople zakuske so male fine jedi, ki naj pravtako kakor mrzle vzbude tek, so torej tudi samo okrasek in ne pravi obed. Tople zakuske naj bo le za nekaj grizljajev v obliki tople pastete, pastete v skorji, maslene pastete, mesnih ali zelenjavnih narastkov, hrustavcev, napoljenih školj itd. Tople zakuske lahko ponudimo v skledi, da si jo vsak vzame sam ali pa že razdeljeno v porcijah.

Ker pa večino teh jedi lahko v večji množini serviramo tudi za glavno jed, jih ne bomo posebej obravnavali in danes prinašamo nekaj zapiskov za obare, ki se tudi v testenih pastetah lahko servirajo kot topla zakuska.

Telečja obara. Ta je pač najobičajnejša. 60 dkg telečjega mesa od vratu ali prsi zreži na primerne koščke in jih zmešaj s polovico sesekane čebule, žličko sesekanega zelenega peteršilja, vršičkom s soljo strtega majarona in žlico moke. Segrej v kozici žlico masti ali še bolje, masla, prepraži na njem meso, da zarumeni in zalij z vodo. Zdaj dodaj korenček, koreninico peteršiljčka, košček zelene in košček limone. Vse skupaj poveži v nitko, da se pozneje lažje odstrani. Dodaj tudi tri olupljene in na kosce zrezane krompirje, osoli, opopraj in kuhaj, da krompir rizpade. Nazadnje še malo okisaj z vinom

ali limono in postrezi poleg ajdovih žgancev, zabeljenih rezancev ali kakih žličnikov.

Koštrunja obara. 60 dkg bolj pustega koštrunjega mesa od vratu ali pleča zreži na kosce, ga hitro prevri v vreli vodi, odcedi in zopet pristavi v 1 litru sveže vode. Osoli, opopraj, dodaj žličko sesekanega peteršilja in kuhaj, da je skoraj mehko. Potem prepraži na 7 dkg masti 6 dkg moke, da dobiš temno prežganje, dodaj nekaj vršičkov sesekanega majarona, 2 zrna strtega česna, malo premešaj in zalij z 2 žlicama kisa. Ko se ta izkadi, zalij z juho, dodaj tudi meso in primešaj 2 žlici paradiznikove mezge. Ko še nekaj minut vre je gotovo. Serviraj poleg rezancev ali zabeljenega krompirja.

Riba s paradiznikom. Kupi večjo ribo, jo osnaži, zreži na zrezke in namakaj pol ure v precej okisani vodi. Potem poberi zrezke iz vode, jih zbršiš, nadrgni s soljo in poprom in na eni strani pomoči v moko. S pomokano stranjo navzdol jih položi v segreto olje in na obeh straneh opeci. Poleg kuhaj 1/2 kg paradiznikov, jih pretlači, odišavi s kisom, sladkorjem in soljo in vlij čez pečene ribe, ki naj v tej omaki vro še 15 minut. Če ni svežih paradiznikov, razredči z vodo 2 žlici paradiznikove mezge odišavi s kisom in sladkorjem in pravtako vlij čer ribe. Jed potresi s seseklanim peteršiljem in obloži s koščki v slani vodi kuhanega krompirja.

Zajčja obara po lovskem načinu. Odberi slabše dele divjega zajca ali drob srne in zreži na primerne koščke. Segrej v kozico žlico masti, vrzi vanjo žlico sesekljane čebule, žličko peteršilja in pripravljeno meso. Praži, da se zmechča. Če je potrebno, dolij nekoliko vode, da se meso ne pripali. Ko je meso mehko in vsa tekočina posušena, potresi z žlico moke in žlico drobtin, malo prepraži in zalij najprej z 2 žlicama kisa, potem pa še z vodo. Osoli, opopraj, dodaj vršiček majarona in prilij, predno postrežeš, še 1/8 litra kisle smetane.

Redna stolica
Leopilule

Oglas reg. S. Be. 31430 dne 24. XII. 1935.

Že pridobivanje zgodnjih piščancev v marcu in aprilu, bodisi z naravnimi kokljami ali valilnimi stroji je časih težavna umetnost, pred še težjo nalogo pa te stavi, draga tovarišica, vzreja teh nežnih in prve dni zelo občutljivih bitij. Zato se ti bo le redko posrečilo, da bi vzgojila vse piške v krepke jačice, ozir. petelince. Bolezen in razni sovražniki (podgane, skobci, vrane, dehor, lahko tudi domači pes) ti utegnejo spraviti na oni svet do petine, aii celo četrtnine vsega izvaljenega naroda.

Med vzrejo, torej vsaj prvih 6—8 tednov, drži koklje s piščanci ločene od ostale perutnine, deloma zato, da obvaruješ mladčke pred preganjanjem tujih kur, zlasti pa z namenom, da jih rešiš pred njihovim mrčesom, ki se tako rad preseli na mlade piške, pa jih tudi na vso moč oškoduje, če ne celo popolnoma uniči.

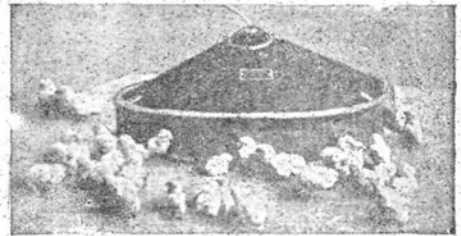
Koklja, ki vodi, naj ima po 20 do 25 piščkov, v mrzlejšem času manj, v toplejšem več. Zato pa bodi tvoja skrb, da se ti izvale vsi letošnji piški naenkrat; potem boš lahko dala kokljam-vodiljam primerno število varovancev in ti ne bo treba gledati, kako se ubija kaka močna puta dolge tedne s tremi ali štirimi piščanci. Za prenočišče oskrbi vsaki koklji, dokler vodi, majhen hlevček iz kakega zaboja; tega nekoliko nastelji (praprot, slama) in menjaj nastilj vsaki teden.

Že tretji dan naj pelje koklja svojo družinico venkaj v prosto naravo; če je sončno jutro se tudi rose ni treba bati. Za žival pa, ki bi ji škodovala že pohlevna rosičca je boljše, da pogine. Kajti korist boš imela samo od utrjenih, zdravih put, nikoli pa ne od bolehavih rev.

Če se prikaže med mlade piške, zlasti v prvem tednu, bolezen, ki ji pravimo *bela griža*, pomeni to nesrečo, ki je bila zanešena na tvoje dvorišče po valilnem jajcu, ozir. po kokoši, ki je znesla dotično jajce. Vzrok te griže je »bacil piščancev«. Večina piščancev, na katerih se pokažejo pojavi te bolezní, pogine. Zato bodi tvoja skrb, da preprečiš sprožitvev bolezní. Ing. Wenko priporoča v svoji knjigi »*Kmetijsko kokošarstvo*«, ki ti jo zelo priporočam kot izvrstno čtivo, da preprečiš nastop griže, kakor tudi navadne driske s kislim

mlekom, ki pa mora biti res popolnoma skisano, ne samo nakisano! Tudi, če daješ piščancem mehko pičo: slabo moko, fin zdrob, ribjo moko in podobno, vmesi vse to s kislim mlekom; ker je tako zdravilno, ga uporabljal tudi kot pijačo. Nasprotno je pa sladko mleko, ki se je pričelo kisati, za mlade piščance naravnost strup. Če pa nimaš kislega mleka, skrbi da bodo imele živalce na razpolago svežo vodo (večkrat na dan jo menjaj!); če na liter vode prideneš po 1 gram zelene galice, bo pijača dobro vplivala na prebavo.

Kar se tiče krme prvih 24 do 36 ur, ne dajaj nobene hrane. Potem pa jim ponudi vode in kaše, ki jim jo dajaj na vsaki 2 uri v majhnih porcijah, kolikor je ravno sproti pojedó. V drugem tednu življenja

Sl. 3. »Koklja« na senčnik

pa že lahko pokladaš mešanico iz 60% (odstotkov teže) pšeničnih otrobov, 20% koruzne moke, 10% ribje moke (to dobiš v trgovini), 5% kostne moke, in 5% fino zdrobljenega lesnega oglja. Poleg tega dobe še vedno kašo, polagoma pa mesto nje proso. Če je bilo od valjenju, ko si pregledovala jajca 7. dan, kaj neoplojenih, le-ta lahko porabiš v kuhinji ali pa prihraniš za mlade piščančke, da jim trdo skuhana in fino sesekljana namešaš tu in tam v majhni množini kot slaščico. Tudi mohant, svež sir od kislega mleka, ki si mu odcedila vso vodo, je izvrstna »prikuha« za mlado perjad. Tretji teden prideneš proso še pšenice ali zdrobljenega riža; miza je pokrita sedaj samo še po trikrat na dan. Ko so pa piščanci stari 6 tednov, jih krmi samo še dvakrat na dan. Poleg žita in suhe zdrobljene ali zmlete mešanice pa morajo dobiti živalce tudi kaj svežega zelenja, salate, korenja ali pese (nastrgane) itd. Če se pasejo s kokljo v prosti naravi, si preskrbe te potreščine same.

To bi bile glavne misli za vzgojo piščancev, ki jih vodi prava, naravna, živa kocklja.

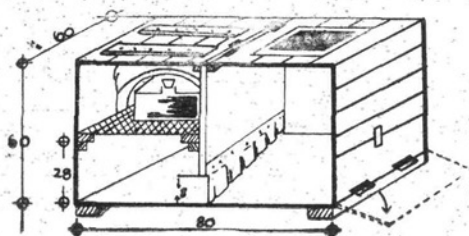
Kaj ti je pa storiti, če nimaš naravnih kokeljev ali pa, če imaš veliko število piščancev, 100 ali še precéj več, ki jih je močno nerodno vzgajati z naravnimi kokljami?

V tem slučaju si pomagáš — in ne ravno slabo — z *umetno kockljo*. Bistvena zahteva za tudi umetno izrejo piškov je *gorkota*. Popolnoma osušene živalce smo vzeli iz valilnika, ki je imel še vedno okrog 38°C toplote. Naš cilj pri vzgoji z umetno kockljo je, da utrdimo v teku 6—8 tednov piščke tako, da bodo lahko živi in rasli neodvisno od umetne toplote. Zato moramo temperaturo toplotnega vreca (vroče vode, petrolejke, peči na premog ali koks, elektrike) polagoma zmanjševati. Prve dni naj ne bo gorkota pod 35°C, do konca prvega tedna je lahko znižana do 33°. Drugi in tretji teden se moramo pa ravnati že močno po obnašanju piščkov, po zunanji gorkoti, po načinu kurjave in po množini živali. Splošno lahko rečemo, da naj bo toplota 2. tedna 30°, 3. teden 27°, 4. teden 24°, 5. teden 20°, 6. teden 16°C. Gorkoto merimo v kockli 5 cm od tal, torej približno v višini glave piščancev.

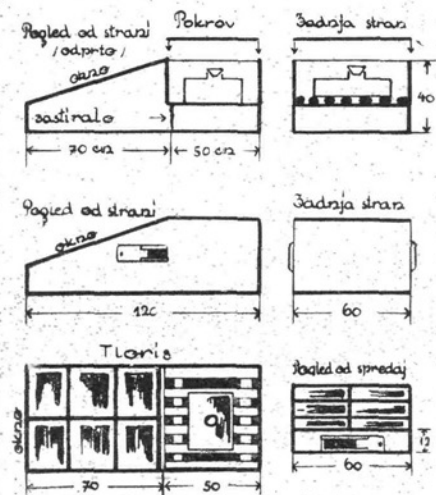
Umetna kocklja mora ostati v svetlem, soncu dostopnem in na moč zračnem prostoru, ne v kaki vlažni kleti ali umazanem hlevu. Pri majhnih kokljah, ki jih prenašamo ob ugodnem vremenu venkaj na vrt in odpremo piščkom vratca, da se počeno razgibljejo v pesku in travi, stvar še ni tako silno resna; pač pa pri *stalnih umetnih kokljah*, pod katerimi vedri in nočuje veliko število piščancev. Tukaj mora biti kurnica urejena po vseh pravilih modernega zdravstva, sicer si vzgojiš rahitičnih pohabljenecv in drugovrstnih bolehalcev, da ho joj.

Kako velik naj bo *prostor*, v katerem imaš stalno umetno kockljo? Delali so poizkuse in našli: Če je bil prostor tak, da je prišlo na 1 kvadratni meter talne ploščine več kot 30 piščancev, je znašala izguba živalic do starosti 3 mesecev 26%; če je bilo piškov na 1 m² samo 20—30 je bila izguba 16%; pri manjšem številu kot 20 pa je poginilo od 100 samo po 13 piškov.

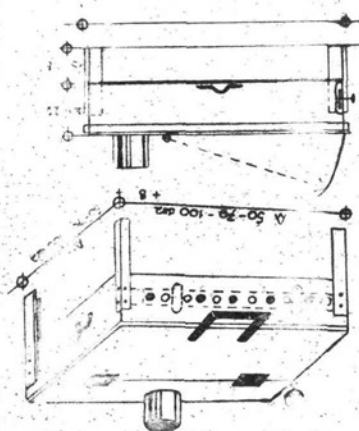
Silno imenitna je pri umetni vzreji *sončna svetloba*. To bridko poskušajo tisti rejci, ki vzgajajo brez božje luči in gorkote. Kadar torej stavite kokošnjak, zlasti hramčke za izrejo mladih piškov, skrbite da pride skozi velika okna na pročelju čim več sončnih žarkov vanje.

Slika 1.

Slika 2.

Umetnih kokelj je mnogo, *mnogo vrst*. Omenim in pojasnim naj s sliko samo par enostavnejših, ki vam jih lahko napravi domač mizar ali ključavničar ali elektrotehnik. Sicer pa vam svetujem, prijateljice; da ne boste mislile, da so te naprave kake španske vasi ali čarovnije, namenjene samo za bogatine, pridite ob priliki in oglejte si jih pri rejcih. Večje naprave imajo v Stični (samostan), v Št. Vidu nad Ljubljano (Zavod sv. Stanislava), v Grobljah pri Domžalah (misijonišče), po mnogih drugih krajih pa v manjšem slogu. Povsod boste dobrodošle, boste videle lepe reči in zvedele mnogo koristnega zase.

Najbolj enostavno kokljo za 20 do 30 piščancev, dobiš, ako vzameš dobro narejen zaboj kakih 80 cm dolg, 60 cm širok in 60 cm visok. Deske naj bodo debele 15, ali boljše 21 milimetrov. Da zaboj ne bo čisto na tleh (vlaga!), pribij spodaj pod dno na vsako stran letvo, 3×5 cm debelo. Sl. 1.

Notranji prostor predeli na dve polovici, po 40 cm dolgi. Prostor na levi strani slike je topli prostor, na desni pa je dnev-

OGLEDALO VEČKRAT VARA.

če gre za zdravje zob. Tudi najbolj lepim, belim zobem grozi nevarnost zobnega kamna, ki opravlja svoje uničevalno delo na notranji strani zob. Če se hočete izogniti posledicam — omajanju in izpadu tudi najbolj zdravih zob — tedaj negujte svoje zobe s Sargovim Kalodontom. To je edina zobna krema v naši državi, ki vsebuje sulforicin-oleat in uspešno deluje proti zobnemu kamnu.

ni prostor. Pregradna stena med obema oddelkoma je spodaj odstranjena kakih 7 do 8 cm od tal, da piščiki lahko poljubno tekajo iz ene sobice v drugo. Na spodnji strani pregraje visi flanelasta zavesa, narezljana v večje krpe; zavesa zadržuje kolikor toliko gorkoto v levem nočnem prostoru, piščiki pa prihajajo mimo krpic z lahkoto v dnevni prostor in obratno. Kakih 28 cm od tal je v toplem nočnem oddelku vodoravna mreža iz žice, lahko jo pa napraviš tudi iz preprostih lesenih letvic; na to podlago postaviš vsaki dan 2 krat ali v hujšem mrazu po 3 krat po-

cinkano, ne premajhno pločevinasto ali kameninasto posodo polno vroče vode. Posoda je zgoraj zamašena, kakor vidiš, z zamaškom. Da odhaja gorkota samo navzgor, v prid piščancem, obložimo posodo zgoraj in ob straneh z blazinami in cunjami; tako zabraniš ohlajevanje od te plati. Nad toplim prostorom zgoraj vidiš zaklopna vrata, ki so od znotraj obita z lepenko, nad dnevnim prostorom na desni pa je stekleno okno za odpiranje. Skozi to pokladaš živalcam hrano in pijačo in deloma tudi snažiš. Tudi v steni tega prostora na desni je zaklop, ki se odpira (glej črtkano deščico, ki jo kaže puščica!) navzven. Kadar je lep sončen dan, brez mrzlega piša, postaviš kokljo na prosto, odpri ta zaklopna vrata in piščiki pojdejo vsi srečni pod svobodno sonce, da se naužijejo zraka in sončne toplote ter poiščejo v mladi travici raznovrstnih slaščic in priboljškov k vsakdanji piči, ki jim jo blagohotno naklanjaš ti po natančno določenem dnevnem redu.

Tla v koklji posuj z drobnim peskom (sviščem) in povrh še s kratko rezanco.

Poceni se da napraviti tudi *lesena umetna koklja*, ki ti jo kaže sl. 2. Vsak mizar ti jo hitro izdelaja; a oskrbi si jo pravi čas, ne šele tisti dan, ko bi imeli biti novo izvaljeni piščiki že notri. Tudi tukaj so stene in tla iz lesa. Dobro pa je, če pokriješ tla in strop s strešno lepenko, da vlaga od zgoraj ali od spodaj ne more škodovati pravilnemu razvoju piščancev. Če deske niso dobro špantane, objij v svrhu boljše gorkote tudi stranske stene z lepenko. Tudi tukaj ločimo topli in hladni prostor, kakor kaže slika prav nazorno. Topli prostor segrevamo s pločevinasto posodo, napolnjeno z vročo vodo; navzgor osamimo (izoliramo) posodo s časopisnim papirjem, ki ga pokrijemo po vrhu še s toplo pernatno blazino ali pa z vrečo, v kateri je slama ali pleve. Hladni, dnevni prostor je pa tukaj pokrit s poševno ležečim steklenim oknom, kakor na toplih gredah pri vrtnarju; ta prostor služi kot dirkališče in krmišče. Ta priprava: 120 cm dolga, 60 cm široka in 40 cm visoka zadostuje kot stanovanje za 30 piščancev do starosti 6 do 7 tednov. Kadar je mrzlo vreme, je najbolje, da imaš to umetno

kokljo v sobi, ob lepem vremenu pa jo postavi na dvorišče ali vrt a tako, da stoji na varnem prostoru in ni izpostavljena premočnemu soncu. V tej koklji lahko gojiš 30—40 piščkov do 6 tednov; takrat pa loči petelince in jih redi posebej, potem bo za jarčice še dovolj prostora za nekaj tednov.

Večja perutninarstva, ki vzgajajo naenkrat po 300 in še več piščkov, uporabljajo splošno t. zv. »koklje na senčnik«. Te sestoje iz majhne, okrogle železne (vlite) pečice, ki jo kurimo z briketi ali koksom ali ogljem in pa iz senčnika, to je stožčastega zaslona iz pocinjene pločevine. Ta zaslon visi (počiva) na glavni pečici in sega na vse strani po $\frac{1}{2}$ (ali tudi več) metra, njegov spodnji rob (obod) pa je kakih 8 cm daleč od tal; piščki lahko izbirajo prostor ali pod zaslonom, bolj ali manj blizu pečice, ali pa zunaj zaslona.

Za manjše kurjereje 50 do 20 piščancev pa imamo čisto podobne umetne koklje na senčnik, ki jih pa grejemo z elektriko (*sl. 3). Če je elektrika na razpolago po industrijski ceni, potem bi bilo to gretje prav po ceni. Prijatelj slovenskega perutninarstva, g. Jože Markež, elektrotehnik na Jesenicah, je napravil vzorec take umetne koklje in po dosedanjih poizkusih upam, da bo delovala prav zadovoljivo, četudi bo mnogo cenejša kot pa modeli iz tujine. Obstoji iz senčnika in grelne plošče pod njim; na senčniku je spodaj ob robu pritrjen za 8 cm širok pas iz flanele in narezan v krpe, da hodijo piščki lagodno izpod koklje na plano in nazaj.

Pri koklji, ki ogreva do 40 piščkov je spodnji premer senčnika 50 cm, premer grelne plošče 30 cm, poraba toka 45 watov; do 100 piščkov je spodnji premer senčnika 65 cm premer grelne plošče 40 cm, poraba toka 60 watov; do 200 piščkov je spodnji premer senčnika 92 cm premer grelne plošče 60 cm, poraba toka 140 watov. Umetna koklja sl. 2 se da napraviti tudi na petrolej; to bi bilo pa praktično le za rejca, ki bi ne imel rad posla za vsakdanjo pripravo vroče vode in njenim prenašanjem iz kuhinje v umetno kokljo. Opozarjam pa, da dobi rejec, ki rabi petrolej za valjenje in segrevanje umetne

koklje, to olje za polovično ceno; treba samo prošnjne na finančno upravo.

Cenjene tovarišice, ki bi želele izvedeti še več podrobnosti iz perutninarske stroke, naj si oskrbijo kak tozadevni list n. pr. »Rejec malih živali«, Ljubljana, Korunkova ul. 10.

VPRAŠANJA IZ ZDRAVSTVA.

Odgovarja dr. M. Justin.

Nesrečna. Radi nesrečnega želodca imate velike težave. Stara ste 19 let, 70 kg teška. Kljub dieti imate še vedno težave. Skrbi Vas, če ne bi bilo z Vami isto, kot z Vašim sosedom, ki se je na masno meso napil vode in ni zaužil pri tem nobenega kruha in ga boli od tedaj vedno želodec in mu nobena bolnica ni mogla pomagati. Dokler ga ni nek mlad zdravnik peljal v kopalnico in mu tam rekel, naj pije vodo toliko časa, da je bil ves napet. Pri tem so »koščki, ki so se prijeli sten želodca odstopili in pacient je vse skupaj ven zmetal« in od tedaj naprej, da je zdrav. Ta dogodek tega moža Vam da misliti, če ni tudi pri Vas slično potrebno ukreniti.

Vprašate tudi, če bi morda rentgenovi žarki videli te koščke in če bi bilo potrebno želodec očistiti.

Rentgen Vam bo gotovo povedal in pokazal Vaš želodec, kakršen je. Le k rentgenologu! Nekaj bo že ugotovil. Brez želodca pa ne morete živeti dolgo, zato le glejte, da ga pozdravite! Kakor Vam bo zdravnik povedal, tako delajte!

K. G. iz J. pri R. Planinka. Pod brado na vratu imate dve za $\frac{1}{2}$ cm dolgi zarezi, ki kožo nekam navzgor vlečeta. Zdravnik Vam je ugotovil golšo. 24 let ste stara, 57 kg teška. Drugače popolnoma zdrava samo živce imate precej zrahljane, pa ne veste, ali je to posledica golše, ali očetove surovosti. Vprašate, če je treba operacije ali zdravil. V vratu nimate bolečin, dihate lahko. Kadar morate nastopati in govoriti, pa ne morete ostati mirna, čeprav se zelo trudite. Na celi stvari ni posebnega. Dokler golša ne začne ovirati (težko dihanje) in če je srce v redu in ni nobenih znakov takozvane Bazedowove bolezn, kjer ima človek poleg golše še srčne napake in je živčno ves razkrojen, se poti, potem ni sile. Sicer pa pojdite k zdravniku ob priliki!

F. I. Goričar - Ljubljana

priporoča svojo trgovino na

Sv. Petra cesti 29

kjer ima zalogo moških in damskih štofov, in svojo podružnico na

Sv. Petra cesti 30

kjer nudi specialno izbiro perila, posteljnine in blago za stan. opreme

NAŠE GESLO: MAJHEN ZASLUŽEK — VELIKI PROMET!

Trgovino s čevlji sem otvoril v Kresiji

(prejšnji lokal tvrdke I. C. Mayer)

kjer nudim cenjenim odjemalcem veliko izbiro vsakovrstnih čevljev
solidnega ročnega izdelka po zelo zmernih cenah.

Vabim na brezobvezen ogled

KALAN JOŽE - LJUBLJANA TRGOVINA S ČEVLJI
PRI TROMOSTJU

LIKANJE z električnim likalom je pravi užitek!

Tudi ni nič dražje od likanja na
oglje, ker je cena toku znižana za
70% in stane na poseben števec le
1.50 za kwh — mesto 5 dinarjev.

Tudi z drugimi električnimi aparati
si olajša gospodinja trud in opravi
svoj posel boljše in hitreje.

Veliki popusti za gospodinjski tok!

Za električne peči nudi Mestna elektrarna ceno 90 para za kilovatno uro,
t. j. popust 82% na ceno toka za luč, v nočnem času pa plačate celo samo
60 para za kilovatno uro, popust znaša celo 88%.

Naročite si takoj gospodinjski števec, zadošča telefoničen poziv na 40-21

Mestna elektrarna ljubljanska - Krekov trg 10-II.

Zanimanje - nagnjenje - ljubezen

to je lestvica uspeha pri drugem spolu. Zemarjena zunanost pokvari ozračje zaupanja in simpatije. Vsakdo občuduje svežost in negovanost. Le tistemu letijo srca v naročje, ki lahko osvaja s smehom svojih lepih, belih zob. „Lepi, beli zobje“? — Torej zjutraj in zvečer zobno pasto Chlorodont. To je skrit, pa vedno zanesljiv pomočnik proti zobni prevlaki, ki daje zobem sivo, umazano zunanost.

Domači proizvod.

Chlorodont - zobna pasta

Ako gre za zavarovanje pride v poštev le
Vzajemna zavarovalnica
LJUBLJANA • Miklošičeva 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi; 2. doživetje, smrt; rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«. Zavarujte sebe in svoje imetje vedno pri naši domači slovenski zavarovalnici.

Pri teh dveh konjih
vidite,

da je eden lep, zdrav, —
drugi pa kljuse. Pri milu
pa oči težko presodijo,
katero je dobro in ka-
tero ne. - Terpentinsvo
milo Zlatorog pere kljub
svoji izdatnosti temeljito
čisto in prizanesljivo;
perilo pa postane voljno
mehko in prijetno po-
duhteva.

Zlatorog

TERPENTINOVNO MILO

